

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Канцеларија парламентарног
војног повјереника БиХ

Ured parlamentarnog
vojnog povjerenika BiH

OFFICE OF PARLIAMENTARY
MILITARY COMMISSIONER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Број:
Sarajevo, 27.2.2015.

**IZVJEŠĆE O RADU
PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2014. GODINU**

SADRŽAJ

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH.....	3
2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH.....	4
2.1. Postupanje po pritužbama	4
2.1.1. Pritužbe koje se odnose na postupak promaknuća i postavljenja djelatnih vojnih osoba.....	6
2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj djelatnih vojnih osoba angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj.....	8
2.1.3. Pritužbe u vezi s ostvarivanjem prava na letački dodatak	9
2.1.4. Pritužbe u pogledu položaja i statusa žena u Oružanim snagama BiH	11
2.1.5. Pritužbe na uvjete boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH, posebno na neperspektivnim lokacijama.....	12
2.1.6. Analiza pripremljenosti Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH za repatrijaciju djelatnih vojnih osoba angažiranih u mirovnim misijama.....	13
2.1.7. Pritužbe u vezi s primjenom Odluke o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.....	14
2.1.8. Pritužbe na status i položaj dočasnika u Oružanim snagama BiH.....	17
2.1.9. Pritužbe na odredbe Pravila službe u Oružanim snagama BiH.....	18
2.1.10. Ostala pitanja - pojedinačni specifični slučajevi.....	19
3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BIH.....	23
3.1. Nenajavljeni posjet vojarni "Žarko Zgonjanin", Prijedor.....	23
3.2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu potpore i Zapovjedništvu za upravljanje osobljem Oružanih snaga BiH, Banja Luka.....	24
3.3. Najavljeni posjet 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, Banja Luka.....	25
3.4. Najavljeni posjet 3. pješačkoj pukovniji (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH.....	26
3.5. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktorinu OSBiH, Travnik.....	27
3.6. Najavljeni posjet 4. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH.....	27
3.6.1. Posjet 8. rotaciji za sudjelovanje u Misiji post ISAF u Afganistanu, Livač....	28
3.6.2. Posjet Zapovjedništvu 4. pješačke brigade u Čapljini.....	29
3.6.3. Posjet Zapovjedništvu 2. bojne 4. pješačke brigade u Bileći.....	29
3.7. Nenajavljeni posjet 3. bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, Orašje.....	30
4. PROCJENA STANJA LJUDSKIH PRAVA I PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH ZA OTKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA.....	32
5. SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA.....	35
6. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH U 2014. GODINI	36

1. UVODNA RIJEČ PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH

U skladu s člankom 5. stavak (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) Parlamentarnoj skupštini BiH podnosi Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2014. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće o radu).

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika definiran je člankom 1. stavak (3) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), u kojemu je navedeno:

Na sva pitanja ustrojstva i upravljanja te druga pitanja bitna za rad vojnog povjerenika, čija je pozicija uspostavljena ovim Zakonom i odnos prema pravnim i fizičkim osobama, u mjeri u kojoj nisu propisana ovim Zakonom, primjenjuju se Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i Zakon o upravi.

Shodno navedenoj odredbi, pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine:

- a) Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09),
- b) Zakon o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12 i 6/13),
- c) Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09),
- d) Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Kroz postupke i istrage provođene po pritužbama pripadnika Oružanih snaga BiH u 2014. godini, zatim prema uputi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH (u daljnjem tekstu: Zajedničko povjerenstvo), kao i na osnovi saznanja vojnog povjerenika, i u izvještajnom razdoblju uloženi su naponi na afirmaciji i zaštiti ljudskih prava djelatnih vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH.

Temeljni postulati djelovanja vojnog povjerenika su: zakonitost, pravičnost, transparentnost, učinkovitost, kao i brzo reagiranje na zaštitu ljudskih prava. Sve navedeno doprinijelo je da institucija uživa veliko povjerenje među podnositeljima pritužbi. Osim navedenog, posjeti vojnog povjerenika lokacijama Oružanih snaga BiH te upoznavanje nadležnih o stanju ljudskih prava na terenu pružaju nadu da će se glas "građana u uniformi" čuti i mimo strogog hijerarhijskog zapovjednog lanca.

Bitan element podrške bez kojega bi bilo otežano provoditi aktivnosti iz nadležnosti vojnog povjerenika jest i stav koji je Zajedničko povjerenstvo zauzelo u odnosu na rad vojnog povjerenika.

U ovom Izvješću o radu najprije će biti prikazano stanje ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH uz navođenje ključnih problema i statističkog pregleda pritužbi. Potom će biti opisani uvjeti života i rada u vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, a koje je vojni povjerenik utvrdio na osnovi obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta. U Izvješću o radu navedena je i vrlo dobra suradnja vojnog povjerenika s poimence navedenim organizacijama i institucijama. Zatim je istaknut pregled ostalih aktivnosti Ureda vojnog povjerenika. U posljednjem dijelu Izvješća o radu dan je pregled osnovnih preporuka, stavova, zapažanja i inicijativa za poboljšanje stanja ljudskih prava, a koje je vojni povjerenik izdao Ministarstvu obrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo obrane) i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički stožer).

2. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH

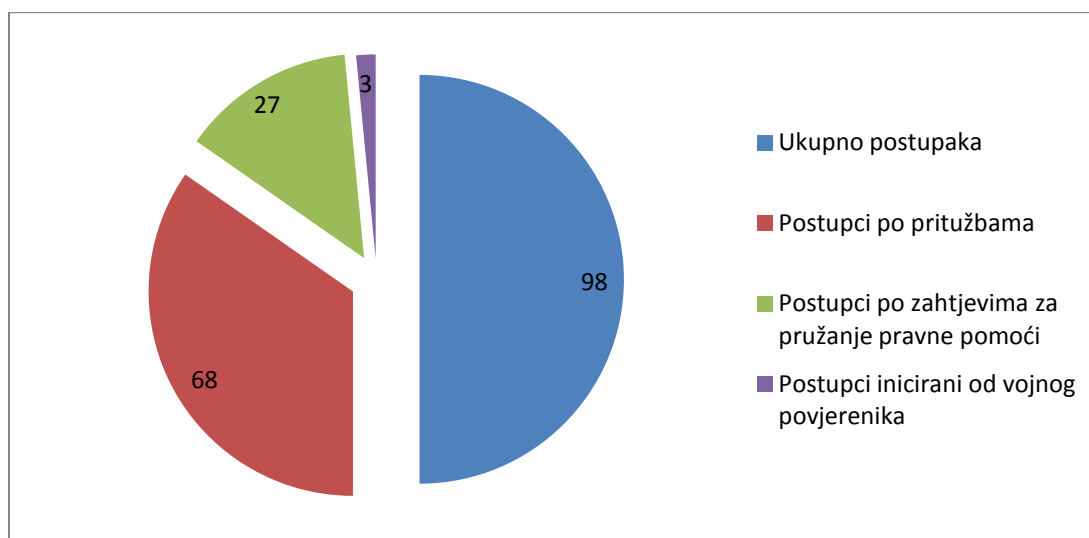
2.1. Postupanje po pritužbama

Aktivnost vojnog povjerenika u ovome segmentu može se podijeliti na postupanje po pritužbama i pružanje pravne pomoći. Naime u 2014. godini imamo trend smanjenja broja pritužbi, što je uvjetovano smanjenjem broja promaknuća odnosno prekategorizacije, kao i otpusta djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane BiH, a ti su procesi bili okosnica nezadovoljstva i podnošenja pritužbi djelatnih vojnih osoba.

S druge strane, područja obuhvaćena ovim pritužbama su raznolika i, u odnosu na prethodne godine kada su bile grupirane na točno određene pojave, u 2014. godini podjednako su bile usmjerene na sve segmente života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH, odnosno na ostvarivanje prava i ispunjavanje obveza kadeta i djelatnih vojnih osoba.

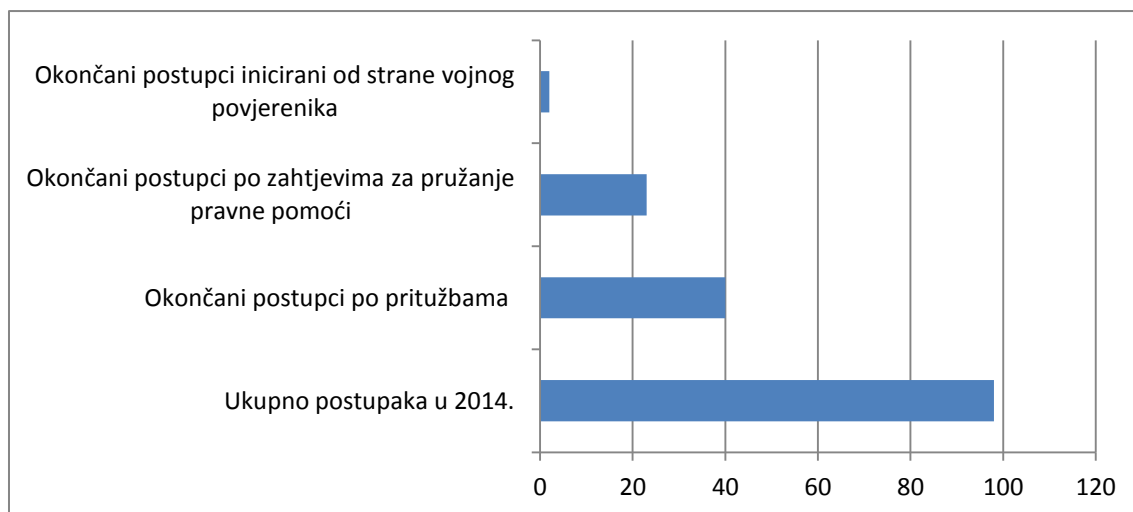
Međutim, istodobno je povećana pojava traženja različitih oblika pravne pomoći, krećući od tumačenja pojedinih normi, načina reguliranja određenih pitanja do pojašnjenja postupaka u kojima su djelatne vojne osobe bile sudionici. U sklopu ovih zahtjeva obrađivane su i dvije inicijative za analizu usklađenosti propisa Ministarstva obrane BiH s važećim pozitivnim pravnim propisima Bosne i Hercegovine.

Tako je u 2014. godini vojni povjerenik postupao u 98 predmeta, od toga je bilo 68 postupaka po pritužbama, 27 postupaka po zahtjevima za pružanje pravne pomoći i tri postupka koja je inicirao vojni povjerenik na osnovi saznanja ili anonimnih prijava u situaciji kada je postojala osnovana sumnja da se određenoj skupini djelatnih vojnih osoba povređuju ljudska prava ili ograničavaju slobode. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2014. godini dan je u *Tablici 1.*

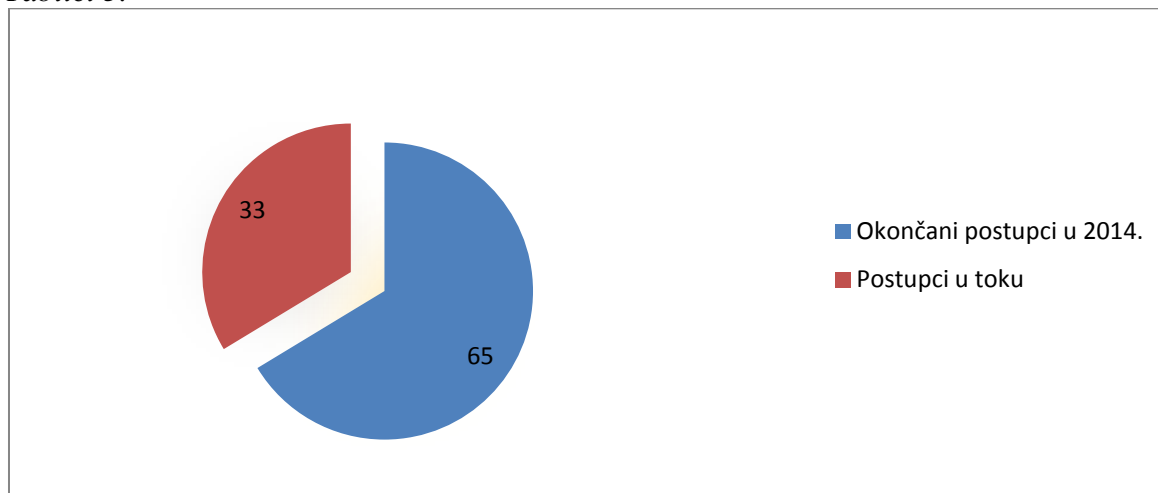
Tablica 1. Pregled postupaka vođenih u Uredu vojnog povjerenika u 2014. godini.

U izvještajnom razdoblju postupci po pritužbama okončani su u 40 predmeta, po zahtjevima za pružanje pravne pomoći okončano je 23 postupka, dok su postupci inicirani od vojnog povjerenika okončani u dva predmeta. Pregled okončanih postupaka po područjima dajemo u *Tablici 2.*

Tablica 2. Pregled okončanih postupaka u 2014. godini, iskazanih po područjima.

Dakle, od ukupno 98 pokrenutih postupaka u Uredu vojnog povjerenika tijekom 2014. godine, njih 65 je okončano, dok se u 33 predmeta postupak i dalje vodi, kako je to prikazano u *Tablici 3.*

Tablica 3. Ukupan pregled okončanih postupaka u 2014. godini.

Također, u izvještajnom razdoblju vojni povjerenik izdao je tri preporuke za postupanje Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH, te niz mišljenja, obavijesti, upozorenja, instrukcija i zapažanja s ciljem otklanjanja uočenih nedostataka.

Poseban segment rada vojnog povjerenika je primanje i razgovor s pripadnicima Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH. U 2014. godini oko 50 djelatnih vojnih osoba posjetilo je Ured vojnog povjerenika tražeći pomoć u zaštiti svojih prava u sklopu izvršavanja redovitih obveza i radnih zadataka. U situacijama u kojima je, prema procjeni vojnog povjerenika, trebalo primijeniti institut posredovanja, to je i učinjeno, što je također uvjetovalo smanjenje broja formalnih pritužbi, jer su sporna pitanja riješena na zadovoljstvo djelatnih vojnih osoba.

U 2014. godini područja zastupljena u pritužbama po kojima su vođeni postupci, a koja su se težinom i ozbiljnošću izdvojila tijekom istražnih radnji, mogu se klasificirati kao:

1. pritužbe koje se odnose na postupak promaknuća i postavljenja djelatnih vojnih osoba;
2. pritužbe koje se odnose na položaj djelatnih vojnih osoba angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboj;
3. pritužbe u vezi s ostvarivanjem prava na letaćki dodatak;
4. pritužbe u pogledu položaja i statusa žena u Oružanim snagama BiH;
5. pritužbe na uvjete boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH, posebno na neperspektivnim lokacijama;
6. analiza pripremljenosti Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH za repatrijaciju djelatnih vojnih osoba angažiranih u mirovnim misijama;
7. pritužbe u vezi s primjenom odluka o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH;
8. pritužbe na status i položaj dočasnika u Oružanim snagama BiH,
9. pritužbe na odredbe Pravila službe u Oružanim snagama BiH,
10. ostala pitanja - pojedinačni specifični slučajevi.

2.1.1. Pritužbe koje se odnose na postupak promaknuća i postavljenja djelatnih vojnih osoba

Postupak promaknuća djelatnih vojnih osoba uređen je Zakonom o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12) i Pravilnikom o promaknuću djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, broj: 10-34-3-105-11/13 od 13. 5. 2013. (u daljnjem tekstu: Pravilnik o promaknuću), dok je postupak postavljenja uređen Pravilnikom o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH, broj: 10-02-3-3172/13 od 28. 8. 2013. (u daljnjem tekstu: Pravilnik o upravljanju karijerom).

Od 1. 1. 2014. postupak promaknuća djelatnih vojnih osoba provodi se u skladu s *godišnjim planom promaknuća, brojem i strukturom činova za promaknuće. Ministar obrane BiH, na temelju prijedloga načelnika Zajedničkog stožera OSBiH, donosi godišnji plan promaknuća kojim se propisuju broj i struktura činova za promaknuće unutar svakog roda i službe.*¹

Dosadašnje aktivnosti vojnog povjerenika, te preporuke izdane u vezi s predmetnim pitanjem, u znatnoj su mjeri doprinijele kvalitetnijem uređenju ovoga područja. Naime, za razliku od ranijih godina, u 2014. nije donesen novi pravilnik o promaknuću, što je veliki iskorak za Ministarstvo obrane BiH u pogledu uspostave jasnih kriterija na dugoročnijoj osnovi.

Međutim, i dalje nije u cijelosti proveden članak 35. Pravilnika o promaknuću, u kojem je u stavku (4) navedeno sljedeće: *povjerenstva, na osnovi konačnih rang-listi i godišnjeg plana promaknuća prema činovima, rodovima i službama, izrađuju prijedlog za promaknuće u viši čin časnika i dočasnika na način da predlažu promaknuće onih djelatnih vojnih osoba koje zauzimaju najviši rangirani položaj unutar odobrenog broja činova za promaknuće iz roda ili službe kojoj pripadaju.* Naime, i dalje je evidentna pojava da se za promaknuće ne kandidiraju najbolji unutar roda ili službe. Naročito zabrinjava pojava manipulacije u pogledu dodjele

¹ Članci 36. i 44. Pravilnika o promaknuću.

dopunskog VES-a², koja se u praksi ogleda u tome što da se osobama koje osobnim VES-om ne ispunjavaju uvjete za promaknuće ili postavljenje na određeno formacijsko mjesto, pri čemu se osobni ili dopunski VES moraju podudarati s VES-om formacijskog mjesta, dodjeljuje ili mijenja dopunski VES, čime se favoriziraju u odnosu na osobe koje već ispunjavaju uvjete za napredovanje u karijeri.

S druge strane, manipulacija dopunskim VES-om vidljiva je i u činjenici odugovlačenja njegove dodjele osobama koje su stekle uvjete za tu dodjelu, kako ne bi bile promaknute. Jedan od primjera je i slučaj G. F.-a koji je podnio zahtjev za dopunski VES 25. 6. 2014. godine, međutim na zahtjev mu nije odgovoreno u zakonskom roku, pa njegovo promaknuće u rujnu 2014. godine nije ni razmatrano iz razloga što mu se dopunski VES ne poklapa s formacijskim. Dopunski VES koji se poklapa s formacijskim VES-om na mjestu na koje bi mogao biti promaknut dodijeljen mu je tek po okončanju postupka promaknuća, pri čemu bi, da je ovaj VES dobio u skladu sa zakonskim rokovima od dana podnošenja zahtjeva, bio promaknut u viši čin.

Vojni povjerenik će i u idućem razdoblju pratiti proces promaknuća koji, zbog svoga značaja za djelatne vojne osobe, najviše izaziva pažnju svih sudionika ovog procesa.

Što se tiče postavljenja časnika, dočasnika i vojnika, u članku 30. Pravilnika o upravljanju karijerom navedeno je:

(1) Postavljenje časnika i dočasnika provodi se po prioritetu Zajedničkog stožera OSBiH, a na temelju rang-lista za postavljenje koje vodi Zajednički stožer OSBiH.

(2) Postavljenje vojnika provodi se po prioritetu Zajedničkog stožera OSBiH, gdje, po potrebi, treba tražiti prijedlog zapovjednika jedinica brigada ranga bojne-brigade, njoj ravnog ili višeg zapovjedništva.

(3) Na temelju prioriteta iz stavka (1) ovoga članka provodi se postavljenje najbolje rangiranih kandidata.

Nadalje, u članku 31. stavak (2) navedenog pravilnika propisano je da se *rang-liste za postavljenje vode kontinuirano, a u sklopu karijerne skupine, čina i VES-a, vodeći računa o nacionalnoj zastupljenosti.*

Pravilnikom o upravljanju karijerom na dobar način je uređen profesionalni razvoj pojedinaca i daje se osnova za se postavljenje uistinu najboljih unutar roda ili službe na odgovarajuća mjesta. **Međutim, to nije potpuno zaživjelo u praksi, pa imamo pojavu da se na određeno mjesto postavlja osoba koja je rangirana kao 17. na rang-listi, dok se prvorangirana zaobilazi. Poseban slučaj imamo u predmetu broj: UP1-05/3-50-17-1-32/14, u kojem je utvrđeno da je N. M. postavljen na formacijsko mjesto za koje ne ispunjava uvjete ni prema osobnom niti prema dopunskom VES-u, te kao takav nije mogao biti ni rangiran na rang-listi za to formacijsko mjesto.**

² Vojno-evidencijska specijalnost (VES). Termin koji se koristi za određivanje skupine formacijskih dužnosti koje zahtijevaju usko povezana iskustva i znanja (sposobnosti). Vojna osoba koja je osposobljena za obavljanje poslova na jednoj dužnosti unutar neke vojno-evidencijske specijalnosti može raditi i na drugoj dužnosti koja ne zahtijeva posjedovanje dodatnih znanja i vještina (članak 3. stavak (2) Pravilnika o sustavu klasifikacije vojnih osoba u Oružanim snagama BiH, broj: 13-02-3-1619/10 od 1. 4. 2010.).

2.1.2. Pritužbe koje se odnose na položaj djelatnih vojnih osoba angažiranih na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboju

Provodeći istražne radnje iz ovoga područja³, a u skladu s člankom 12. točka d) i člankom 23. stavak (2) Poslovnika o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Poslovník), te koristeći se pravom koje mu je dano člankom 26. stavak (2) i člankom 32. stavak (2) Poslovnika, vojni povjerenik izrazio je zabrinutost i upoznao nadležne u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH s pretpostavkom o mogućem kolektivnom povređivanju ljudskih prava u Oružanim snagama BiH.

Na osnovi inicijative vojnog povjerenika usmjerene na rješavanje ove potencijalne prijetnje povrede ljudskih prava u Oružanim snagama BiH, Ministarstvo obrane BiH formiralo je povjerenstvo za rješavanje ovog pitanja.

Međutim, i u 2014. godini Uredu vojnog povjerenika obraćale su se osobe angažirane na poslovima remonta i održavanja streljiva u TROM-u Doboju, budući da Ministarstvo obrane BiH nije ispunilo preuzetu obvezu s ciljem konačnog rješavanja ovog pitanja.

S obzirom na to da je Ministarstvo obrane BiH, aktima broj: 10-34-1-2062/13 od 20. 5. 2013. i broj: 10-34-1-2062-1/13 od 19. 7. 2013., izvijestilo Ured parlamentarnog vojnog povjerenika da je formirano povjerenstvo za sagledavanje stanja u TROM-u Doboju, te da im za dostavu konačnog izvješća treba više vremena, vojni povjerenik je 3. 4. 2014. ponovno uputio zahtjev za dostavu ovog izvješća. Naime, kako je formirano povjerenstvo imalo gotovo godinu dana za prikupljanje i analizu svih mjerodavnih informacija, vojni povjerenik smatrao je da je ono imalo dovoljno vremena za kvalitetnu elaboraciju svoga rada.

U svome odgovoru, broj: 10-34-1-405-4/14 od 8. 4. 2014., Ministarstvo obrane BiH informiralo je da je Radna skupina za izradu prijedloga izmjene Odluke Vijeća ministara BiH o posebnim dodatcima na plaću za djelatne vojne osobe u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH izradila Prednacrt prijedloga odluke, koji je dostavljen svim organizacijskim jedinicama Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH na izjašnjenje i sugestije.

Najbitnija odredba tog prednacrt prijedloga odluke u vezi s predmetnim pitanjem sadržana je u članku 7., koji nosi naslov - Dodatak za pripadnike Radionice za održavanje i uništavanje MiMES-a.

³ Bit zaprimljenih pritužbi u vezi s ovim pitanjem ogleda se u činjenici da su poslovi i zadatci pripadnika Oružanih snaga BiH na ovoj lokaciji Odlukom o posebnim dodatcima na plaću za djelatne vojne osobe u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 213/08) (u daljnjem tekstu: Odluka) pogrešno svrstani pod članak 8. te odluke. Naime, člankom 8. Odluke dodijeljen im je dodatak na plaću u iznosu od 10% osnovice za obračun plaće, dok, prema navodima iz pritužbe, njihov opis poslova i zadataka trebao bi biti podveden pod članak 6. Odluke, te bi im, u skladu s tim, pripadao dodatak na plaću u iznosu od 100% osnovice za obračun plaće. Također, podnositelj pritužbe naglasio je da bi pripadnicima ove jedinice, s obzirom na opasnosti s kojima se susreću u svakodnevnom izvršavanju zadataka uništavanja nesigurnog i nestabilnog streljiva, trebali biti osigurani pravo na životno osiguranje i beneficirani radni staž za civilne osobe koje obavljaju poslove na uništenju streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES). Također, vojni povjerenik je na 12. stranici Izvješća o radu za 2010. godinu, kao i na str. 6. i 7. Izvješća o radu za 2013. godinu, naglasio ovaj problem ističući da djelatne vojne osobe rade na poslovima opasnim ne samo za zdravlje nego i za život.

Cijeneći iznimno važnim rješavanje ovog pitanja, vojni povjerenik pratit će daljnji rad na korekcijama navedenog podzakonskog akta, te rad Ministarstva obrane BiH glede poboljšanja uvjeta rada i statusa pripadnika Radionice za održavanje i uništavanje MiMES-a, čiji je doprinos u delaboraciji i uništavanju neperspektivnog streljiva prepoznat i u međunarodnim okvirima.

2.1.3. Pritužbe u vezi s ostvarivanjem prava na letački dodatak

Pripadnici Brigade zračnih snaga i protuzračne obrane Oružanih snaga BiH podnijeli su vojnom povjereniku pritužbe u vezi s njihovim zahtjevom za ostvarivanje prava na letački dodatak nakon što im je prestala profesionalna letačka služba u skladu s odredbom članka 59. Pravilnika o vojnim letaćima i letačkoj službi u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH (u daljnjem tekstu: Pravilnik).

Naime, Ministarstvo obrane je isto ili slično činjenično stanje različito tumačilo i na njega primjenjivalo članak 59. Pravilnika, prema kojem je određenim osobama priznalo pravo na dodatak, dok drugima nije.

Na inzistiranje vojnog povjerenika da se Pravilnik i njegove odredbe imaju jednako primjenjivati na sve pripadnike Oružanih snaga BiH, Zajednički stožer Oružanih snaga BiH je, aktom broj: 16-08-34-1-1258-2/13 od 31. 12. 2013., uz ostalo dostavio mišljenje Odjela za opće i zajedničke poslove pod naslovom "Tumačenje članka 59. Pravilnika o vojnim letaćima i letačkoj službi u MOBiH i OSBiH".

U navedenom mišljenju je, uz ostalo, navedeno:

1. *Odredbom članka 59. navedenog pravilnika regulirana su prava letaća profesionalnog sastava nakon prestanka letačke službe. Međutim, članak 59. navedenog pravilnika nije usklađen s Odlukom Vijeća ministara BiH o posebnim dodatcima na plaću djelatnih vojnih osoba u MOBiH i OSBiH, broj 213/08 od 3. 12. 2008.*
2. *Shodno navedenome, članak 59. navedenog pravilnika ne može se uzimati kao osnova za obračun navedene naknade (...).*

Na osnovi ocjene pojedinačnih dokaza i svih dokaza zajedno, vojni povjerenik je 21. 3. 2014. Ministarstvu obrane BiH uputio *Zahtjev za preispitivanje odluke* u vezi s primjenom članka 59. Pravilnika.

U spomenutom aktu vojni povjerenik je, uz ostalo, utvrdio:

- da se u konkretnim slučajevima ne može tvrditi da članak 59. Pravilnika nije usklađen s Odlukom Vijeća ministara BiH, jer se njime samo predviđa jedna specifična situacija za koju je Ministarstvo obrane BiH utvrdilo da je specifična za službu i kao takvu je normiralo. Odredba Pravilnika nije u suprotnosti s odredbom Odluke nego je samo dopunjuje;
- Tumačenje/mišljenje Odjela za opće i zajedničke poslove Ministarstva obrane BiH ne proizvodi nikakvu pravnu snagu, jer ga je donijelo nenadležno tijelo. Ministar obrane BiH donio je Pravilnik i on je jedini ovlašten za tumačenje i potpisivanje tumačenja pravnih propisa za koje se ukaže potreba za dodatnim pojašnjenjem. Oblik i postupak tumačenja pravnog propisa je jasan i općepoznat;
- Tumačenje/mišljenje Odjela za opće i zajedničke poslove Ministarstva obrane BiH **ne može derogirati primjenu članka 59.** Pravilnika po sili zakona, s jedne strane, jer takav postupak ne poznaje ni pravna teorija niti pravna praksa, a s druge strane, jer se izmjena ili prestanak važenja pravne norme provodi na način i po postupku na koji je pravni akt i donesen. S obzirom na to da Pravilnik nije u klasičnoj suprotnosti s Odlukom Vijeća ministara BiH, za izmjenu ili dokidanje članka 59. mora se pristupiti izmjeni Pravilnika, **do tada članak 59. dio**

je pozitivnih pravnih normi prema kojima Ministarstvo obrane BiH ima postupati i pravilno odlučivati;

- **neprihvatljiva je činjenica da se u jednom aktu organizacijske jedinice Ministarstva obrane BiH tvrdi kako se članak 59. Pravilnika ne može primijeniti, dok, s druge strane, ministar obrane BiH prema tom istom članku donosi rješenja. Ako se tome doda i činjenica da već postoje osobe koje prema ovom istom članku i istoj osnovi koriste pravo na 50% utvrđenog letačkog dodatka, onda, osim pravne nedosljednosti u primjeni norme, imamo i pojavu različitog tumačenja uvjeta za njenu primjenu, što u konačnici dovodi do diskriminacije.**

Na osnovi navedenog, vojni povjerenik izdao je **preporuke** za postupanje Ministarstvu obrane BiH, i to:

1. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo obrane BiH da preispita donesene odluke i postupi u duhu dobre namjere prema podnositelju zahtjeva.
2. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo obrane BiH da prema N. B.-u i I. M.-u primijeni članak 59. Pravilnika na isti način kako je učinjeno i u drugim slučajevima.
3. Vojni povjerenik poziva Ministarstvo obrane BiH da, ako smatra potrebnim, pristupi izmjeni Pravilnika na način kako je to predviđeno pozitivnim zakonodavstvom Bosne i Hercegovine. U tom slučaju promjena, kao i pravne posljedice, djelovat će za ubuduće - *ex nunc*. Do trenutka izmjene Pravilnika, na sve djelatne vojne osobe ima se primijeniti članak 59. Pravilnika jednako i pod istim uvjetima.

Postupajući prema navedenoj preporuci vojnog povjerenika, Ministarstvo obrane BiH je, među ostalim, izvijestilo vojnog povjerenika da je *donesen Pravilnik o izmjeni Pravilnika o vojnim letaćima i letačkoj službi u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine kojim se ukida članak 59. s danom 10. 4. 2014. godine.*

Međutim, analizom ovog podzakonskog akta vojni povjerenik utvrdio je da on nije donesen u skladu s člankom 47. Jedinstvenih pravila za izradbu pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine, te da se člankom 1. Pravilnika o izmjeni Pravilnika obavlja izmjena Pravilnika o vojnim letaćima i letačkoj službi u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, broj: 13-02-3-1626/10 od 1. 4. 2010., što je, s aspekta primjene i važnosti pravnih propisa, nepostojeći pravni akt.

Naime, Pravilnik o vojnim letaćima i letačkoj službi u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine objavljen je u „Službenom glasniku BiH“, broj 96/10, i u skladu s pravnom praksom pri izradi propisa jedini mjerodavni izvor na koji se može pozivati u primjeni tog pravilnika je „Službeni glasnik BiH“. Isto pravilo naročito vrijedi pri izmjeni propisa, koji se mora mijenjati na način i po postupku kojim je donesen, te se slijedom toga i izmjene moraju objaviti u „Službenom glasniku BiH“ zarad pravne dosljednosti i pravne sigurnosti.

Vojni povjerenik sa žaljenjem mora konstatirati da se ponavlja slučaj iz 2010. godine, što je obrađeno Preporukom vojnog povjerenika BiH broj: 05/3-50-2-5-69/10 i 05/3-50-2-5-89/10 od 22. 10. 2010., nakon čega je Ministarstvo obrane BiH objavilo 12 pozdakovskih akata u „Službenom glasniku BiH“, među kojima i predmetni pravilnik.

Vojni povjerenik posebno naglašava činjenicu da se postojeći propisi u pozitivnom zakonodavstvu moraju poštivati dok su na snazi. Procedure propisane tim normama, kao i prava koja djelatne vojne osobe imaju, ne smiju se dokinuti bez zakonske osnove, a naročito ne vlastitim tumačenjem i proizvoljnom primjenom pravnih procedura na konkretan predmet.

Vladavina prava, pravo na donošenje odluke u razumnom roku, kao i obveza poštivanja zakonom propisanih procedura samo su neka od temeljnih ljudskih prava kad je riječ o odnosu pojedinca s upravom, odnosno administracijom.

Kreiranje ambijenta pravne sigurnosti spram prava i obveza pripadnika Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH moraju biti imperativ vodstvu Ministarstva obrane BiH, koje je ovlašteno za donošenje i izmjenu vlastitih podzakonskih akata prema specifičnim potrebama službe.

2.1.4. Pritužbe u pogledu položaja i statusa žena u Oružanim snagama BiH

Posebno područje koje je bilo predmetom istrage vojnog povjerenika u 2014. godini je pitanje statusa i položaja žena djelatnih vojnih osoba u Oružanim snagama BiH. Naime, vojnom povjereniku obraćale su se pripadnice Oružanih snaga BiH zbog navodne diskriminacije u pogledu promaknuća, uvjeta života, nagrada i pohvala, te usavršavanja u odnosu na kolege pripadnike Oružanih snaga BiH. U ovim je pritužbama posebno naglašen status trudnica i majki koje imaju djecu mlađu od sedam godina.

Provodeći istragu iz ovoga područja, vojni povjerenik utvrdio je da je broj pripadnica Oružanih snaga BiH koje su promaknute nedovoljan. Tako je u činu časnika 2010. godine promaknuto 167 pripadnika i samo jedna pripadnica Oružanih snaga BiH, dok je u činu dočasnika promaknuto 48 pripadnika i dvije pripadnice, što ukupno za 2010. godinu, izraženo u postocima, iznosi 2,7% naspram 0,9%.

U 2011. godini taj postotak se kreće od 2,9% u odnosu na 1,4% u korist pripadnika, u 2012. godini 2,3% u odnosu na 0,7%, te u 2013. godini 2,9% naspram 1,7% i sve u korist pripadnika Oružanih snaga BiH. Isti trend nastavljen je i u 2014. godini.

U vezi s brojem pripadnica upućenih na školovanje i različite razine usavršavanja, a što je uvjet za promaknuće, u razdoblju od 2010. do 2014. godine na školovanje i usavršavanje upućeno je 1.246 pripadnika i 56 pripadnica Oružanih snaga BiH.

Vrijedna pažnje je i činjenica da u Oružanim snagama BiH nije **definiran status trudnica** pripadnica Oružanih snaga BiH, te u sklopu toga nije definirano što i kada trudna pripadnica Oružanih snaga BiH smije obavljati kao dio svojih radnih obveza, smije li biti poslana na obavljanje stražarske službe i smije li odbiti naredbu ako smatra da to ugrožava nju i njezino dijete. Pokazatelj da se o ovom pitanju vodi vrlo malo računa jest i činjenica da u Oružanim snagama BiH nema i nije predviđena posebna uniforma za trudnice.⁴

Također, **majke pripadnice Oružanih snaga BiH** koje imaju djecu mlađu od 7 godina na određeni su način u lošijem položaju od ostalih pripadnika Oružanih snaga BiH, jer u tom razdoblju nisu u mogućnosti pohađati škole i tečajeve, a što je bitan preduvjet za promaknuće.

Vojni povjerenik smatra bitnim naglasiti kako je tijekom posjeta vojarnama i jedinicama utvrdio da uvjeti boravka i rada pripadnica Oružanih snaga BiH još uvijek nisu na zadovoljavajućoj razini, što se naročito odnosi na mjesta obavljanja stražarske službe.

⁴ Primjer odgovarajućeg uređenja ovoga područja imamo u njemačkim oružanim snagama, u kojima je pitanje položaja i statusa trudnica u oružanim snagama regulirano posebnim pravilnikom kojim je jasno definirano što i kada trudnica smije obavljati, te u kojim slučajevima može odbiti naredbu (npr. zloraba od strane nadređenog).

Na kraju, valja naglasiti i bitan podatak, dobiven tijekom posjeta 8. rotaciji (1. rotaciji) za sudjelovanje u Misiji post ISAF (*Odlučan odgovor*) u Afganistanu, da je u ovoj misiji bilo i pet pripadnica Oružanih snaga BiH, što je do sada najveći broj žena koje sudjeluju u jednoj rotaciji. Vojni povjerenik cijeni da je tim postupkom 4. pješачka brigada dala izuzetan doprinos po pitanju ravnopravnosti žena i značaju njihove uloge u Oružanim snagama BiH.

2.1.5. Pritužbe na uvjete boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH, posebno na neperspektivnim lokacijama

Na osnovi obilaska vojarni i jedinica te pritužbi djelatnih vojnih osoba, vojni povjerenik ukazuje na činjenicu da Ministarstvo obrane BiH treba posvetiti dužnu pažnju krečenju objekata u kojima su smješteni pripadnici Oružanih snaga BiH, pri čemu je ovo pitanje, osim estetskog učinka, vezano i uz određenu vrstu dezinfekcije prostora. Kako se za ovu namjenu ne zahtijeva izdvajanje znatnijih sredstava, kao takva ne mogu se podvesti pod kapitalna ulaganja, već je to pitanje redovitog, i to minimalnog održavanja, a aktivnosti Ministarstva obrane BiH u ovom pravcu bile bi primjer postupanja dobrog domaćina. Vojni povjerenik smatra potrebnim barem minimalno sanirati prostore u kojima borave i rade djelatne vojne osobe, pri čemu se ovom pitanju treba pristupiti planski i sustavno. Svako pozivanje na neulaganje u neperspektivne lokacije nije na mjestu, jer se krečenje i stvaranje minimuma uvjeta za normalan boravak i rad pripadnika Oružanih snaga BiH ne može i ne smije nazivati ulaganjima, budući da ona to nisu po svojoj svrsi i karakteru. To je samo minimum osiguranja normalnih higijenskih i životnih uvjeta.

Tako je prilikom obilaska skladišta MiMES-a Krčmarice u Banjoj Luci vojni povjerenik konstatirao sljedeće:

- učestali izvandredni događaji neovlaštenog ulaska civilnih osoba, otuđenje-krađa (veljača, ožujak i lipanj 2014.), što potvrđuju i izvješća uprave policije MUP-a RS-a;
- nedostaje između 800 i 1.000 metara žičane ograde (ograđeni prostor),
- električne instalacije su zastarjele i tehnički rizične za upotrebu, što ima posebnu težinu jer se radi o skladištu streljiva sumnjive stabilnosti,
- stanje objekata na lokaciji je **veoma loše, posebno objekta za boravak straže,**
- prostorija za smještaj i boravak vojnika ženskog spola je **neprihvatljiva i neuvjetna.**

U skladu s navedenim evidentiranim problemima i teškoćama, vojni povjerenik pozvao je Ministarstvo obrane BiH da u što kraćem roku, što se može okarakterizirati i kao potreba za "hitnim" postupanjem, poduzme određene aktivnosti, i to da:

1. što prije sanira krovne konstrukcije jer su djelomično izložene prokišnjanju, što može imati štetne posljedice za stabilnost MiMES-a, a to predstavlja opću opasnost kako za djelatne vojne osobe na lokaciji, tako i za građane koji su nastanjeni u blizini lokacije;
2. popravi i stavi u funkciju žičanu ogradu radi sprječavanja ulaska neovlaštenih osoba i eventualnog ugrožavanja sigurnosti skladišta i ljudi;
3. pokrene proceduru uređenja kuhinjsko-blagovaoničkog bloka i sanitarno-higijenskih prostora, kao i ostalih prostora u kojima žive i rade pripadnici na lokalitetu Krčmarice;
4. poduzme sve mjere za uvjetan smještaj i boravak pripadnica na spomenutoj lokaciji;
5. poduzme sve mjere za osiguranje minimalne razine higijensko-zdravstvenih uvjeta, kao i preventivne mjere za opasnost od ujeda zmija i ostalih kukaca na lokaciji;
6. doradi Elaborat stražarske službe s ciljem funkcionalnijeg rada stražarske službe.

Navedene teškoće postaju stalan problem u skladištima, objektima i lokacijama Oružanih snaga BiH koje imaju kategoriju "neperspektivne". Shodno njihovom statusu, materijalno-financijska ulaganja u njih su minimalna i nedovoljna, pa su uvjeti života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH na tim lokacijama u velikoj mjeri otežani.

Za primjer otežanog rada pripadnika Oružanih snaga BiH iznosimo i slučaj stražarske službe u vojarni "Safet Hadžić" u Sarajevu. Naime, vojnom povjereniku obratili su se roditelji vojnika raspoređenih na čuvarskoj službi u vojarni "Jajce" izražavajući zabrinutost za njihove živote. Naime, u prijavi su naveli da su se "desili veoma opasni napadi na te momke, pri čemu su im životi bili ugroženi... a jedan od takvih napada evidentirale su i civilna i vojna policija." Također, istaknuli su kako su o nemilim događajima bili upoznati svi u Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, ali po tom pitanju ništa nije poduzimano na zaštiti sigurnosti i života mladića raspoređenih na navedenoj lokaciji. Za poseban problem istaknuli su činjenicu da je rad u ovom objektu izuzetno neuvjetan, te **da u njemu nema struje, vode niti sanitarnog čvora.**

Izražavajući zabrinutost zbog teških navoda u prijavi, a cijeneći potrebu za hitnim postupanjem Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH u pravcu provjere ovih navoda, vojni povjerenik zatražio je da mu se u što kraćem roku dostavi informacija o iznesenim tvrdnjama i, ako su tvrdnje točne, o tome što je poduzeto u cilju zaštite sigurnosti i života osoblja angažiranog na navedenoj lokaciji.

Zajednički stožer Oružanih snaga BiH je, aktom broj: 16-05-50-476-5/14 od 4. 3. 2014., obavijestio vojnog povjerenika **da su navodi iz prijave točni** te da je riječ o vojarni "Safet Hadžić" koja je uvrštena na listu neperspektivne lokacije. Zbog činjenice da još uvijek nije riješeno pitanje predaje ove lokacije Vladi Federacije BiH, Oružane snage BiH obvezne su osiguravati ovu lokaciju čuvarskom službom s minimalnim brojem pripadnika Oružanih snaga BiH. U aktu je također navedeno da su poduzete i određene mjere na zaštiti pripadnika čuvarске službe, i to na način da je reorganiziran sam način izvođenja straže i čuvanja. Što se tiče navoda u vezi s uvjetima rada u navedenom objektu, u aktu Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH navedeno je da će *u cilju zaštite života i zdravlja pripadnika OSBiH, ukoliko ovo stanje duže potraje, poduzeti mjere odgovarajućeg oblika osiguranja povoljnijeg za ljudstvo i da ćemo popraviti stanje - uvjete za život i rad naših pripadnika angažiranih na osiguranju ove lokacije.*

2.1.6. Analiza pripremljenosti Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH za repatrijaciju djelatnih vojnih osoba angažiranih u mirovnim misijama

U postupku pružanja pravne pomoći pripadniku Oružanih snaga BiH koji je tijekom angažmana u mirovnoj misiji u Afganistanu doživio ozljedu zbog koje je morao biti hitno operiran, a nakon čega se morala provesti i hitna repatrijacija u Bosnu i Hercegovinu, vojni povjerenik analizirao je pripremljenost Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH za repatrijaciju djelatnih vojnih osoba angažiranih u mirovnim misijama.

Na temelju ove analize vojni povjerenik konstatira da Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH nisu uspostavili jasno definirane procedure o repatrijaciji djelatnih vojnih osoba koje su u misijama potpore miru izvan Bosne i Hercegovine.

Zabrinjavajuća je činjenica što u cijelosti nije uspostavljen prohodan sustav komunikacije ljudi u misijama s odgovornim osobama u Zajedničkom stožeru i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH, na što je vojni povjerenik ukazao u svome izvješću o posjetu 4. rotaciji Oružanih snaga BiH u operaciji potpore miru ISAF u Islamskoj Republici Afganistan (15.-24. 5. 2012.).

Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH **trebaju izraditi decidan plan** evakuacije u slučaju ozljede ili nesreće pripadnika Oružanih snaga BiH koji su u mirovnim misijama.

Kako je u konkretnom slučaju priznata "ozljeda na poslu", Ministarstvo obrane BiH obvezno je primijeniti članak 37. Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12), u kojem je u stavku (1) navedeno: *vojna osoba i nakon otpuštanja iz Oružanih snaga ima pravo na sve oblike zdravstvene zaštite na teret Ministarstva obrane BiH zbog ozljede ili bolesti koju je zadobila za vrijeme obavljanja službe u Oružanim snagama.*

2.1.7. Pritužbe u vezi s primjenom Odluke o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH

Zamjenik ministra obrane BiH Živko Marjanac obratio se vojnom povjereniku za pomoć u pogledu primjene Odluke ministra obrane BiH o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u MOBiH i OSBiH, broj: 06-38-4691/13 od 31. 12. 2013., kojom se, prema njegovu mišljenju, povređuju ljudska prava osoba koje imaju mjesto prebivališta na teritoriju Republike Srpske, i to na korištenje plaćenih slobodnih dana za zadovoljavanje vjerskih odnosno tradicijskih potreba.

U navedenom aktu naglašeno je nekoliko važnih činjenica iz zakonskih i podzakonskih rješenja kojima se, prema navodima donositelja akta, osporavaju odredbe *Odluke o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u MOBiH i OSBiH, broj: 05-38-4691/13 od 31. 12. 2013.* (u daljnjem tekstu: Odluka), i *Odluke o izmjeni Odluke o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u MOBiH i OSBiH, broj: 06-38-461-1/13 od 3. 1. 2014.* (u daljnjem tekstu: Odluka o izmjeni Odluke).

Imajući u vidu obvezu poštivanja i pravilne primjene zakona, kao i obvezu poštivanja hijerarhije pravnih akata,⁵ vojni povjerenik je, postupajući u ovome predmetu, konzultirao sljedeće pravne akte:

- Zakon o obrani BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05)
- Zakon o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12)
- Zakon o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13 i 87/13)
- Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10 i 32/13)
- Zakon o praznicima Republike Srpske, broj: 01-477/05 od 27. 7. 2005.
- Zakon o praznicima Republike Srpske, broj: 01-583/07 od 30. 3. 2007.

⁵ **Hijerarhija pravnih propisa** - izražava se kao rangiranje pravnih propisa na hijerarhijskoj ljestvici prava. Pravni propisi razlikuju se po svojoj pravnoj snazi. Hijerarhija među pravnim propisima znači da je niži akt podređen višem aktu i da mora biti s njim u suglasnosti.

- Odluku Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za godišnji odmor i plaćeni dopust u institucijama Bosne i Hercegovine, broj: 234/08 od 29. 12. 2008.
- Odluku o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u MO i OSBiH, broj: 05-38-4691/13 od 31. 12. 2013. (donositelj: Ministarstvo obrane BiH)
- Odluku o izmjeni Odluke o obilježavanju značajnih datuma u vjerskim kalendarima u MO i OSBiH, broj: 06-38-461-1/13 od 3. 1. 2014. (donositelj: Ministarstvo obrane BiH)
- Pravilnik o svečanostima i počastima, broj: 06-02-3-3578/10 od 4. 8. 2010.
- Pravilnik o utvrđivanju načina i kriterija za korištenje godišnjeg odmora i dopusta djelatnih vojnih osoba na službi u Oružanim snagama BiH, broj: 13-02-3-1628/10 od 1. 4. 2010.

Koristeći se ovlastima danim člankom 3. točka b) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 51/09), vojni povjerenik je, odlučujući u ovome predmetu, zauzeo sljedeći stav i dao mišljenje:

1. U preambuli Odluke nije navedena dovoljna pravna osnova za njeno donošenje. Tako se navodi članak 13. stavak (1) točka gg) Zakona o obrani BiH⁶, kao i članak 6. stavak (6) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH⁷.
2. U preambuli Odluke donositelj akta poziva se na zastarjele pravilnike. Tako su pravna osnova za donošenje Odluke članak 3. stavak (1) točka c) *Pravilnika o vojnim svečanostima i počastima u MOBiH i OSBiH, broj: 04-02-4050/06 od 28. 7. 2007.*, i članak 7. *Pravilnika o utvrđivanju načina i kriterija za korištenje godišnjeg odmora i dopusta djelatnih vojnih osoba na službi u Oružanim snagama BiH, broj: 04-02-4056/06 od 28. 7. 2007.*
Međutim, **oba navedena podzakonska akta stavljena su izvan snage** donošenjem kasnijih, po načelu *lex posterior derogat legi priori* (kasniji zakon ima prednost nad prethodnim zakonom). Tako su trenutačno na snazi (a bili su na snazi i u vrijeme donošenja Odluke): *Pravilnik o svečanostima i počastima, broj: 06-02-3-3578/10 od 4. 8. 2010.*, i *Pravilnik o utvrđivanju načina i kriterija za korištenje godišnjeg odmora i dopusta djelatnih vojnih osoba na službi u Oružanim snagama BiH, broj: 13-02-3-1628/10 od 1. 4. 2010.*⁸ (u daljnjem tekstu: Pravilnik o načinu korištenja godišnjeg odmora i dopusta).
3. Odlukom o izmjeni Odluke mijenja se samo pravna osnova za donošenje Odluke, dok sve ostale odredbe ostaju nepromijenjene. Pritom su preambule u osnovnom tekstu Odluke i Odluke o izmjeni Odluke apsolutno različite i po izvoru i po pozivanju na članke.⁹

⁶ Navedenom točkom normiraju se *ostale nadležnosti* Ministarstva obrane BiH.

⁷ Navedenim člankom normira se institut pukovnja u Oružanim snagama BiH.

⁸ Navedeni podzakonski akti dostavljeni su Uredu vojnog povjerenika početkom veljače 2012. godine i o tome postoji službena zabilješka od 27. 2. 2012.

⁹ U preambuli Odluke o izmjeni i Odluke poziva se na članak 61. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09) kojim je definirano mjesto rukovoditelja uprave, te na članak 13 stavak (1) točka c) i stavak (2) Zakona o obrani BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05) kojim su definirane nadležnosti Ministarstva obrane BiH.

4. Sporan je naziv Odluke i nije sukladan s dobrom praksom donošenja provedbenog propisa. Naime, propis bi svojim nazivom trebao upućivati na sadržaj akta. Iz naziva ovog akta proizilazi da se radi o načinu obilježavanja vjerskih blagdana u skladu s vjerskim kalendarom, a ne o pravu zaposlenika Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH na neku vrstu dopusta s posla.
5. Člankom 4. Odluke isključuje se obveza zaposlenika propisana drugim aktom. Naime, člankom 17. *Pravilnika o načinu korištenja godišnjeg odmora i dopusta* normirano je da zaposlenik podnosi poseban zahtjev za plaćeni dopust i nadležno tijelo izdaje posebno rješenje, dok je Odlukom isključeno to pravo.
6. Ostaje nejasno iz kojih je razloga propisano Poglavlje II. Odluke pod nazivom "Vjerski aspekti". U ovome dijelu Odluke donositelj akta propisuje obvezu voditelja ureda vjerskih službi da u određenom roku sastave i dostave akt o značajnim datumima za obilježavanje u vjerskom kalendaru. Bilo bi logično da je ova obveza vjerskih službenika bila uspostavljena prije donošenja ove odluke, kako bi bio postignut njen cilj. Prema sadašnjem stanju, cijelo to poglavlje Odluke suvišno je i više se odnosi na protokolarno obilježavanje vjerskih aktivnosti. **Ta materija već je uređena drugim aktima (konkretno Pravilnikom o svečanostima i počastima).**
7. **Na ovome mjestu valja istaknuti da je u navedenom aktu, kojim su traženi stav i mišljenje, konzultiran nevažeći zakon.** Naime, donositelj akta navodi Zakon o praznicima Republike Srpske, broj: 01-477/05 od 27. 7. 2005., pritom ne uzimajući u obzir da je donesen novi Zakon o praznicima Republike Srpske, broj: 01-583/07 od 30. 3. 2007., objavljen u "Službenom glasniku Republike Srpske", broj 43/07.¹⁰ **Također, odredba članka 8., koja je mjerodavna za ovaj predmet, nije propisana u ranijem nego u novom zakonu.**
8. Bez potrebe analiziranja svake pojedinačne odredbe navedenih pozitivnih pravnih propisa koje je konzultirao, vojni povjerenik zadržava se na konstataciji da je potrebno primjenjivati Odluku Vijeća ministara BiH, konkretno članak 5. stavak (2) navedenog akta koji glasi:

Iznimno od odredaba stavka (1) ovoga članka, dok Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne donese zakon, državnim praznikom, u smislu utvrđivanja prava na naknadu, smatrat će se praznici utvrđeni entitetskim zakonima prema mjestu prebivališta zaposlenika.
9. U vezi s navedenim, vojni povjerenik izražava sumnju u opravdanost donošenja Odluke (a slijedom toga i Odluke o izmjeni Odluke) ministra obrane BiH iz ovoga područja.
10. Vojni povjerenik podsjeća na odredbu članka 16. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine, kojim se propisuje da je ovlašteni donositelj podzakonskih akata (o pravima iz radnog odnosa) Vijeće ministara BiH, a glasi:

„Članak 16.

(Ostala prava iz radnog odnosa po osnovi plaća i naknada)

¹⁰ Zakon dostupan na službenoj internetskoj stranici Narodne skupštine RS-a: www.narodnaskupstinars.net

Ostala prava iz radnog odnosa po osnovi plaća i naknada pripadnici Oružanih snaga BiH ostvaruju u skladu s odgovarajućim odredbama Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, ako nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona, s tim što podzakonske akte u vezi s ostvarivanjem prava donosi Vijeće ministara BiH, na prijedlog Ministarstva obrane BiH.

Ministarstvo obrane BiH nije poduzelo potrebne aktivnosti na temelju iznesenih stavova vojnog povjerenika, bez obzira na to što su utemeljeni na jasnim i nedvojbenim propisima koji su na snazi u Bosni i Hercegovini. Zamjenik ministra obrane BiH je krajem 2014. godine ponovno zatražio pomoć vojnog povjerenika u vezi s predmetnim pitanjem, pri čemu je u dopisu broj: 03-38-4274/14 od 11. 12. 2014. posebno naznačena selektivna primjena spomenute odluke, ovisno o nacionalnosti nadređenih u zapovjeništvima i jedinicama.

2.1.8. Pritužbe na status i položaj dočasnika u Oružanim snagama BiH

Tijekom obilaska vojarni i jedinica Oružanih snaga BiH vojnom povjereniku najviše su se obraćali dočasnici iznoseći tvrdnje da njihov položaj u pogledu statusa i uvjeta rada nije na zadovoljavajućoj razini i u skladu s činjenicom da je upravo ova grupacija okosnica svih zadataka koji se izvršavaju u Oružanim snagama BiH.

Posebno je naglašena opterećenost ljudstva na osiguravanju lokacija, a što za sobom povlači i pitanje novčanih primanja za vrijeme obavljanja stražarske službe, broj radnih sati na straži i dnevnice. Evidentno je da djelatne vojne osobe imaju efektivno više radnih sati dok obavljaju stražarsku i čuvarsku službu nego što im se to prikazuje u sustavima evidencije na osnovi kojih se radi obračun plaće.

Naime, dodatak na plaću obračunava se prema formacijskom mjestu pa, shodno tome, samo te osobe imaju pravo na dodatak za npr. rad s opasnim tvarima, dok ostale osobe, iako obavljaju stražarsku službu i prebrojavaju streljivo na duže vrijeme, nemaju takav dodatak, čime se narušava temeljno načelo zakona o plaćama - ista plaća za isti posao.

Također je naglašen i niski koeficijent za obračun plaća u kategoriji dočasnika, te izražen nesrazmjer između koeficijenta za najviši čin u kategoriji dočasnika i najniži čin u kategoriji časnika, pri čemu i jedni i drugi u mnogo slučajeva obavljaju iste ili slične poslove.¹¹

Iako provedba projekta primanja civilnih osoba s VSS-om na temeljnu obuku za časnike ima izuzetne rezultate, dočasnici stavljaju primjedbu na činjenicu da se oni, iako imaju VSS, ne mogu prijaviti na te natječaje, pri čemu stječu dojam da će se njihova vojnička karijera okončati u kategoriji dočasnika.

Na kraju treba istaknuti i činjenicu da je među pripadnicima Oružanih snaga BiH izražena potreba za produljenjem dobne granice za obavljanje dužnosti djelatne vojne osobe s 50 na 55 godina za dočasnike i s 55 na 58 godina za časnike, čime bi se riješio problem u vezi s umirovljenjem prema važećim entitetskim zakonima.

Također, potreba za produljenjem dobne granice, na što je vojni povjerenik u više navrata ukazivao i pozivao Ministarstvo obrane BiH da pripremi potrebne analize, postoji i za

¹¹U članku 14. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH za najveći čin u kategoriji dočasnika, glavni narednik (zastavnik I. klase), određen je koeficijent od 1,52, dok je za najniži čin časnika, potporučnik, određen koeficijent 1,90.

kategoriju deminera te za neka usko specijalizirana zanimanja (npr. upravljanje teškim strojevima, delaboracija streljiva i sl.).

2.1.9. Pritužbe na odredbe Pravila službe u Oružanim snagama BiH

Vojnom povjereniku su u 2014. godini djelatne vojne osobe podnosile pritužbe zbog odredbe točke 12. Pravila službe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, broj: 06-02-3-4958/12, kojom je samo vjerskim službenicima odobreno nositi bradu, dok ostale djelatne vojne osobe *moraju biti uvijek obrijane kada su na službi i u uniformi*. Zbog nepoštivanja ove odredbe, protiv pojedinaca je izricana i stegovna mjera - OPOMENA.

Podnositelji pritužbi u svojim su se argumentima pozivali na diskriminaciju među pripadnicima Oružanih snaga BiH, te na uskraćivanje prava na vjerske slobode i nesmetano izražavanje vjerskih osjećaja.

Postupajući povodom ovog, ali i drugih predmeta s istim predmetnim pitanjem, vojni povjerenik utvrdio je da podzakonski akt Ministarstva obrane BiH Pravilo službe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, broj: 06-02-3-4958/12, u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje vjerskih prava i sloboda djelatnih vojnih osoba nije u suprotnosti s važećim zakonskim i podzakonskim aktima u Bosni i Hercegovini i kao takav je obvezan za sve pripadnike Oružanih snaga BiH.

Ovu tvrdnju vojni povjerenik temelji na činjenici da su ograničenja postavljena Pravilima službe usko vezana za specifične uvjete obavljanja službe, pri čemu su svi pripadnici ulaskom u strukturu Oružanih snaga BiH, kao specifičnu organizaciju, dali svoj pristanak na ovakvo ograničenje, a na osnovi čega je, zbog posebnih uvjeta rada, utvrđen i poseban dodatak na plaću za djelatne vojne osobe.

S obzirom na to da se u konkretnom slučaju ne radi o obveznom elementu prakticiranja islamske vjeroispovijesti (*farzu*), vojni povjerenik nema nadležnost osporavati podzakonski akt Pravila službe pozivajući se na zaštitu nesmetanog uživanja vjerskih prava i sloboda.

Što se tiče tvrdnje podnositelja pritužbe da je ovakva odredba diskriminirajuća, vojni povjerenik je stajališta da je ona postavljena spram specifičnog obnašanja funkcija vjerskih službenika s jedne strane, te ostalih djelatnih osoba s druge strane.

Vojni povjerenik nije cijenio opravdanost ovakve odredbe, jer je to pitanje usko vezano uz rad vjerske službe u Ministarstvu obrane BiH i Oružanih snaga BiH, koja je jedina pozvana argumentirano iznijeti stav o opravdanosti ovakve odredbe, odnosno je li ona suprotna temeljnim načelima uživanja vjerskih prava i sloboda pripadnika islamske vjeroispovijesti u Oružanim snagama BiH.

Zbog navedenoga, vojni povjerenik uputio je dopis Uredu vojnog muftije pozivajući ga da, smatra li to opravdanim, jasnim argumentima pokrene inicijativu za izmjenu točke 12. Pravila službe u dijelu kojim se propisuje nošenje brade, u čemu će imati podršku i pomoć vojnog povjerenika, čija opredijeljenost za podršku u radu vjerskih službi nije i neće biti upitna.

2.1.10. Ostala pitanja - pojedinačni specifični slučajevi

Predmet: UP1/05/3-50-17-1-28/14

Vojnik E. A. obratio se vojnom povjereniku tražeći pomoć jer je diskriminiran u provođenju internog natječajja za školovanje na Vojnoj akademiji Grčke za školsku 2014./2015. godinu. Naime, imenovani nije bio u prilici sudjelovati na javnom testiranju koje je, u sklopu natječajne procedure, održano 26. 8. 2014. jer mu je poziv za testiranje uručen tek 29. 8. 2014.

Na temelju provedenog postupka u kojem su prikupljene mjerodavne činjenice, vojni povjerenik utvrdio je sljedeće:

1. Vojnik E. A. diskriminiran je u postupku realizacije internog natječajja za školovanje na Vojnoj akademiji Grčke za školsku 2014./2015. godinu jer na testiranje, zakazano i održano 26. 8. 2014., nije pozvan na način kao i ostali sudionici u postupku, već mu je poziv uručen tek 29. 8. 2014.
2. Nadležno povjerenstvo koje je provodilo interni natječaj nije poduzelo sve potrebne mjere kako bi svi kandidati koji su ispunjavali uvjete internog natječajja bili pravovremeno obaviješteni o mjestu i terminu njegovg održavanja. Ovim propustom imenovani je doveden u neravnopravan položaj naspram ostalih kandidata na internom natječaju, jer mu nije pružena mogućnost ravnopravnog sudjelovanja u odabiru osoba koje će biti upućene na školovanje.
3. Shodno navedenom, jasno je da je u ovom postupku prekršeno načelo jednakih mogućnosti za sve pripadnike Oružanih snaga BiH, kako je to propisano člankom 28. stavak (1) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10 i 42/12), i to na štetu vojnika E. A.

S obzirom na utvrđeno, vojni povjerenik, u skladu s člankom 4. točka d) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH izdaje sljedeću

PREPORUKU

1. Nadležno povjerenstvo za provođenje internog natječajja za školovanje na Vojnoj akademiji Grčke za školsku 2014./2015. godinu treba organizirati naknadno testiranje vojnika E. A., te na osnovi rezultata ovoga testa obaviti ponovno rangiranje i predložiti ministru obrane BiH popis osoba za upućivanje na školovanje na Vojnoj akademiji Grčke za školsku 2014./2015. godinu.
2. Nadležno povjerenstvo za provođenje internog natječajja obvezno je uzeti u razmatranje prijavu i rezultate testa imenovanoga s jednakom pažnjom i objektivnim pristupom kao i u slučaju drugih kandidata.
3. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH dužni su poduzeti mjere kako bi se međusobna komunikacija zapovjedništava i jedinica te protok pošte među njima podigli na razinu koja bi spriječila ovakve propuste, naročito kad su kratki rokovi za uručenje pismena.

Ministarstvo obrane BiH je, aktom broj: 10-34-1-3811/14 od 27. 10. 2014., obavijestilo vojnog povjerenika da je realiziralo navedenu preporuku, te u skladu s njom organizirano naknadno testiranje kandidata E. A.

Predmet: UP1/05/3-50-17-1-1/14

Satnik O. J. podnio je pritužbu vojnom povjereniku protiv pukovnika D. M.-a pozivajući se na diskriminaciju, omalovažavanje i zlorabitu zapovjednih ovlasti, navodeći pojedinačne slučajeve s jasnim činjenicama o postupcima pukovnika D. M.-a. U svojoj pritužbi imenovani je posebno naglasio da je 23. 1. 2013. podnio žalbu Glavnom inspektoratu te da, iako je proteklo skoro godinu dana, ovo tijelo nije odgovorilo povodom žalbe.

Budući da se radilo o pozivanju na diskriminaciju, vojni povjerenik je aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-1/14 od 9. 1. 2014. zatražio od Glavnog inspektora dostavu informacije o provedenoj istrazi i njenim rezultatima.

Na temelju prikupljenih dokaza i utvrđenih činjenica, vojni povjerenik u ovom je predmetu konstatirao sljedeće:

1. Navodi satnika O. J.-a izneseni u pritužbi djelomično su osnovani, što je potvrdio i Glavni inspektorat Ministarstva obrane BiH svojim aktom broj: 05-03-32-1-19-2/14 od 30. 4. 2014. godine.
2. Kako su se navodi u pritužbi odnosili na diskriminaciju, omalovažavanje i zlorabitu zapovjednih ovlasti, vojni povjerenik je s dužnom pažnjom pratio rad Glavnog inspektorata u ovome predmetu, inzistirajući na profesionalizmu i nalazima na temelju činjenica.
3. Kako je podnositelj pritužbe satnik O. J. privremeno premješten na rajon Manjače, a pukovnik D. M., protiv kojega je podnesena pritužba, upućen na školovanje, prestali su razlozi koji su uvjetovali podnošenje pritužbe.
4. Imajući u vidu činjenicu da vojni povjerenik posebno prati način rukovođenja i ponašanja nadređenih u Oružanim snagama BiH (je li prisutno omalovažavanje, povreda ljudskog dostojanstva, ima li očiglednog šikaniranja i zloraba zapovjednih ovlasti), podnositelj pritužbe u svakom trenutku može ponovno tražiti pomoć vojnog povjerenika bude li jasnih dokaza po ovoj osnovi.

Predmet: UP1/05/3-50-17-1-69/13

M. M. podnio je vojnom povjereniku pritužbu kojom je zatražio pomoć u rješavanju problema u vezi s procedurom prekategoriizacije vojnih osoba iz dočasnika u časnike po internom natječaju Ministarstva obrane BiH, broj: 10-34-1-3793-9/12 od 25. 10. 2012., za prijam časnika na poziciju 4957 (u daljnjem tekstu: Natječaj).

Naime, imenovani je kao drugorangirani na konačnoj rang-listi od 14. 8. 2014. za prijam časnika na poziciju 4957 - zповјednik, u Bihaću, trebao biti promoviran i raspoređen na to mjesto, budući da je prvorangirani na navedenoj rang-listi S. T. postavljen u čin poručnika - zповјednik u Sarajevu. Iz navedenog proizlazi da postavljenjem S. T.-a u čin poručnika u Sarajevu podnositelj pritužbe, kao sljedeći na rang-listi, treba biti promoviran i postavljen na formacijsko mjesto broj 4957.

Provodeći istražne radnje povodom ovog predmeta, kao i istražne radnje povodom drugih predmeta u vezi s ovim natječajem, vojni povjerenik poduzeo je niz radnji radi utvrđivanja mjerodavnih činjenica u pogledu zakonitog provođenja postupka promaknuća.

Tako je vojni povjerenik u više navrata osporavao zakonitost prakse Povjerenstva za izbor časnika u pogledu načina bodovanja *rubrike 10 - dosadašnje radno iskustvo vezano za formacijska mjesta*, a što je potvrdilo i Žalbena vijeće pri Vijeću ministara BiH, koje je

Ministarstvu obrane BiH naložilo ponavljanje postupka i bodovanja sudionika internog postupka.

Kada je riječ o podnositelju pritužbe M. M.-u, vojni povjerenik utvrdio je da je imenovani na prvobitnim rang-listama od 7. 12. 2012. bio bodovan na sljedeći način:

1. kao 14. s ukupno 25,75 bodova na FM 4957 - Bihać;
2. kao 7. s ukupno 25,75 bodova na FM 11916 - Tuzla;
3. kao 3. s ukupno 25,75 bodova na FM 11594 - Čapljina.

Nakon što je ponovljen postupak i rangiranje sudionika Natječaja, na konačnim rang-listama od 14. 8. 2013. mjerodavnim za predmetni slučaj objavljeni su sljedeći rezultati rangiranja:

FM 7148 - Sarajevo

1. J. B.	Ukupno bodova: 53,15
2. S. T.	Ukupno bodova: 46,20

FM 2619 - Tuzla

1. J. B.	Ukupno bodova: 53,15
2. S. T.	Ukupno bodova: 46,20

FM 4597 - Bihać

1. S. T.	Ukupno bodova: 46,20
2. M. M.	Ukupno bodova: 27,35

Ove tri liste navedene su iz razloga što je J. B. postavljen u Tuzli, te je S. T. kao drugorangirani postavljen u Sarajevu, dok s M. M.-om nije bio isti slučaj i njega Ministarstvo obrane BiH kao drugorangiranog u Bihaću nije postavilo, a što je bilo obvezno u skladu s Pravilnikom o promaknuću i Kriterijima i procedurama za prijam i raspored časnika i dočasnika u Oružanim snagama BiH.

Iz navedenog je evidentno da je imenovani bio oštećen zbog propusta Ministarstva obrane BiH da i u njegovu slučaju postupi jednako kao i u slučaju S. T.-a, na što je vojni povjerenik više puta skretao pozornost i pozivao odgovorne da postupe u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima potičući sporazumno rješavanje predmeta u korist podnositelja pritužbe. Također, vojni povjerenik je dopisima od 18. 2. 2014. i 10. 7. 2014. tražio od Glavnog inspektorata Ministarstva obrane BiH dostavu izvješća o istrazi u predmetu M. M. Konačno, u svome dopisu broj: 05-03-32-1-1-133-8/13 od 18. 7. 2014. Glavni inspektorat izvijestio je vojnog povjerenika da je *Odlukom ministra obrane o prijmu vojnih osoba u kategoriju časnika OSBiH, broj: 10-34-3-2464/14 od 23. 6. 2014., obavljen prijam OR-6 M. M. u kategoriju časnika s danom 1. 7. 2014.*

Predmet: UPI/05/3-50-17-1-9/14

Poručnik Z. D. raspoređen je u Centru za temeljnu obuku (CTO) u Pazariću i obratio se vojnom povjereniku u vezi s određenim pojavama u CTO-u kao što su: ucjene, *mobbing*, seksualno uznemiravanje, krivotvorenje obuke ili ocjene i sl.

Također je upoznao vojnog povjerenika o internoj istrazi protiv višeg narednika (starijeg vodnika) H. N.-a koju je proveo zapovjednik CTO-a, o njegovoj žalbi Zapovjedništvu obuke i doktrine (ZoiD) te formiranju vojnostegovnog povjerenstva u zapovjedništvu u vezi s incidentom u CTO-u, u kojem ima elemenata nacionalne netrpeljivosti i mržnje. Vojni

povjerenik je aktom broj: UP1/05/3-50-17-1-9/14 od 11. 2. 2014. zatražio hitnu dostavu informacije o provedenoj istrazi i njenim rezultatima od Glavnog inspektorata Ministarstva obrane BiH.

Naglasio je da traži ispitivanje slučaja s povećanim stupnjem opreza i promišljanja, s obzirom na navodne naznake nacionalne netrpeljivosti koje su rezultat uvreda na nacionalnoj osnovi. Istodobno je izrazio bojazan da takvo stanje prouzrokuje nepovoljnu situaciju u Centru za temeljnu obuku u Pazariću.

Glavni inspektorat predočio je vojnom povjereniku rezultate provedene istrage, aktom broj: 05-03-32-1-1-24-51/14 od 17. 4. 2014., te dostavio Rješenje o izricanju stegovne kazne broj: 16-15-14-03-34-5-327-32/13 od 27. 1. 2014. godine. Iz navedenog akta vidljivo je da je višem naredniku H. N.-u, prema utvrđenom činjeničnom stanju, Prvostupanjsko vojnostegovno vijeće izreklo stegovnu kaznu: *zaustavljanje u napredovanju u službi i promaknuća u trajanju od jedne godine.*

Na temelju prikupljenih činjenica i dokaza u vezi s pojavama u CTO-u utvrđena je osnovanost i sljedećih navoda:

1. stražari napuštaju stražarsko mjesto i odlaze u kladionice, prodavaonice i kavane za vrijeme stražarske službe;
2. nadležnih nisu pravovremeno poduzeli potrebne mjere nakon što su saznali da je iz skladišta nestalo 200 kilograma mesinganih čahura;
3. zloporaba pečata i krivotvorenje dokumenata radi ostvarivanja prava na kredit;
4. nazočnost djelatne vojne osobe i uključivanje u ocjenjivanje na ulaznom testiranju 13. klase kandidata na obuci u svibnju 2013. i pored toga što je u to vrijeme bila na planiranom godišnjem odmoru;
5. neovlašteno primanje materijalnih darova od pojedinaca iz 13. klase kandidata za vrijeme i po svršetku obuke (ruksaci, satovi, alkohol, slike i sl.);
6. nadležni nisu poduzeli potrebne mjere na okolnost manjka jorgana koju je ustanovilo inventurno povjerenstvo;
7. ocjenjivanje službenom ocjenom "odličan" djelatnih vojnih osoba kojima je izrečena stegovna mjera u razdoblju ocjenjivanja;
8. nadležni nisu pravovremeno poduzeli potrebne mjere nakon krađe drva ispred objekta na strelištu;
9. prepravljanje pojedinih testova 13. klase kandidata na obuci kao u slučaju kandidata H. S.-a

3. UVJETI ŽIVOTA I RADA U VOJARNAMA ORUŽANIH SNAGA BIH

Unutar svojih redovitih aktivnosti i zakonskih ovlasti vojni povjerenik je i u 2014. godini bio u najavljenim i nenajavljenim posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH s ciljem ostvarivanja uvida u uvjete boravka, života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH. U nastavku dajemo pregled i detaljnije nalaze vojnog povjerenika s lokacija koje je posjetio.

Većina navedenih teškoća već je uočena prilikom prethodno obavljenih najavljenih i nenajavljenih posjeta vojnog povjerenika jedinicama i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH. Vojni povjerenik i ranije je isticao teškoće ovog tipa u dosadašnjoj korespondenciji s nadležnima u Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, kao i u izvješćima i informacijama upućivanim Zajedničkom povjerenstvu za obranu i sigurnost BiH.

Nakon što je obavio brojne posjete vojarnama, jedinicama i lokacijama Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik na ovom mjestu izdvaja i detaljnije opisuje samo neke od njih.

3.1 Nenajavljeni posjet vojarni "Žarko Zgonjanin", Prijedor

Prilikom posjeta vojni povjerenik obišao je prostore u kojima vojne osobe obavljaju svakodnevne poslove i radne zadatke.

U pogledu uočenog stanja na ovoj lokaciji ističe se uređenost sanitarnog (higijenskog) i kuhinjsko-blagovaoničkog bloka, uređenost prostorija te dvorane u kojoj se održavaju redovni kratki obavijesni sastanci, a što je posljedica izdane Preporuke vojnog povjerenika koja je bila predmetom Izvješća o radu za 2010. godinu.

Među teškoćama s kojima se susreću pripadnici ove satnije, mogu se izdvojiti sljedeće:

- nedostatak potrebnog osoblja jer je u proteklom razdoblju ova satnija ostala bez 35 osoba kojima je istekao djelatni ugovor radi navršavanja godina života. Satnija trenutačno ima 78 djelatnih vojnih osoba, a nedostaje joj još 53¹².
- U obavljanju primarnih aktivnosti jedinice koja je određena za deklariranu jedinicu po PARP-u¹³, a imajući u vidu nedostatak potrebnog osoblja, ostaje malo prostora za pohađanje tečajeva i školovanje u inozemstvu pripadnika ove jedinice. Shodno navedenom, otežano je i kolektivno i individualno osposobljavanje.
- Tijekom posjeta vojnog povjerenika otvoreno je i pitanje znavljanja uniformi, od kojih su neke stare i po sedam godina.
- Postavljeno je i pitanje financijskih posljedica primjene važećih propisa, koji se odnose na upućivanje na vježbe vojnih osoba i obvezu obavljanja stražarske službe. Ove radne zadaće primjenom važećih zakonskih propisa djeluju destimulirajuće na pripadnike Oružanih snaga BiH.
- Uvjeti života i rada na isturenim lokacijama prilikom njihovog osiguravanja također je naglašeno kao teškoća. Potrebno je poboljšati uvjete života i rada na stražarskim mjestima, a posebice je potrebno poboljšati ishranu.

Na kraju vojni povjerenik želi istanuti da je, iako svjestan kako su spomenute lokacije na kojima su upitni uvjeti života i rada često predmetom prosudbe u vezi s tim jesu li one perspektivne ili neperspektivne, do eventualne predaje tih lokacija lokalnim zajednicama

¹² Stanje s danom 1. 4. 2014.

¹³ Kao što su individualne i kolektivne obuke, bojeva gađanja, vježbe, redovite fizičke provjere, davanje osiguranja koja su u nadležnosti 6. pbr.

djelatnim vojnim osobama koje borave i rade u njima treba stvoriti minimum uvjeta za obavljanje svakodnevnih aktivnosti i radnih zadataka.

3.2. Najavljeni posjet Zapovjedništvu potpore i Zapovjedništvu za upravljanje osobljem Oružanih snaga BiH, Banja Luka

Vojni povjerenik bio je 18. 9. 2014. u najavljenom posjetu Zapovjedništvu potpore (ZP) i Zapovjedništvu za upravljanje osobljem (ZUO) Oružanih snaga BiH u vojarni "Kozara", Banja Luka.

Najavljeni posjet obavljen je u suradnji s predstavnicima Misije OEES-a u BiH.

Tijekom posjeta istaknuti su zadaća, organizacijsko-formacijska struktura, aktivnosti inspektora u ZP-u OSBiH, težišne aktivnosti obuke, aktivnosti na realizaciji plana uništenja MiMES-a u 2014. godini i provođenju 100% inspekcija LSN-a i LSS-a u 2014. godini. Također su predstavljene težišne aktivnosti ZP-a OSBiH u 2014. godini, stanje osoblja u ovom zapovjedništvu, te ometači u radu.

Među ovim potonjim istaknuti su: problemi s održavanjem skladišta MiMES-a, problemi s isplatom naknada za osobe koje rade s opasnim tvarima, nedostatak skladišnog prostora u kojem je evidentirana visoka vlažnost zraka zbog loših vremenskih uvjeta, te nedostatak materijalnih sredstava za obnovu infrastrukture. Tu je naglašen problem s procedurama u vezi s trošenjem odobrenih novčanih sredstava. Evidentna je sve manja operativnost transportnih kapaciteta, kao i problemi s nabavom rezervnih dijelova.

Među najveće probleme u radu ZP-a OSBiH trenutačno se mogu izdvojiti:

- nedostatak resursa,
- opterećenost na osiguravanju lokacija,
- pitanje novčanih primanja za vrijeme obavljanja stražarske službe, broj radnih sati na straži i dnevnice,
- infrastrukturna pitanja.

Po obavljanju najavljenog posjeta Zapovjedništvu potpore Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik posjetio je i Zapovjedništvo za upravljanje osobljem (ZUO).

Parlamentarni vojni povjerenik i predstavnik ZUO-a analizirali su (rekapitulacija) probleme evidentirane tijekom posjeta u 2012. godini, osvrnuvši se na sadašnje teškoće i na ono što je potrebno učiniti u idućem razdoblju.

Za vrijeme posjeta predstavnici ZUO-a upoznali su vojnog povjerenika s procesom ažuriranja elektroničke baze podataka i personalnih dosjea. Posebno su istaknuli probleme s izradom rang-lista za promaknuće, valjanošću naredbi donesenih u tranzicijskom razdoblju, vrednovanja tečajeva i specijalističke obuke te edukacije u cjelini. Naglašena je važnost primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju te Pravilnika o usklađenosti određenih VeS-ova u profesionalnom razvoju vojnih osoba. Posebno se inzistira na transparentnosti i poštivanju zakonitosti te usklađenosti podzakonskih akata s vremenom u kojem se donose odluke.

Vojni povjerenik naznačio je važnost ažurnog vođenja i upravljanja personalnom evidencijom, potrebu dostavljanja Zapovjedništvu za upravljanje osobljem, u skladu s odredbama upravnog postupka, svih akata koji se tiču nastanka, promjene ili prestanka nekog pravnog odnosa koji se tiče pojedine djelatne vojne osobe, što trebaju činiti djelatne

vojne osobe o čijim se pravima i obvezama radi, a ista obveza vrijedi i za matične jedinice u roku određenom upravnim postupkom. U svim jedinicama OSBiH potrebno je održavati radionice ili druge oblike informiranja kako bi se pripadnici OSBiH upoznali sa svojim pravima i dužnostima usko vezanima uz njihovu personalnu evidenciju.

3.3. Najavljeni posjet 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, Banja Luka

Vojni povjerenik bio je 19. 9. 2014. u najavljenom posjetu 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH. Najavljeni posjet obavljen je u suradnji s predstavnicima Odjela za sigurnosnu suradnju Misije OEES-a u BiH.

Prilikom obilaska vojarne „Kozara“ u Banjoj Luci i razgovora s najvišim vodstvom Operativnog zapovjedništva i 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, posebno su naglašeni zadaća, organizacijsko-formacijska struktura i stanje osoblja u ovoj brigadi, kao i ključne aktivnosti, te ometači u radu. Među ovim potonjim istaknuti su: nedostatak vojnika (nepopunjenost), nedostatak resursa, velika opterećenost na osiguravanju lokacija, pitanje novčanih primanja za vrijeme obavljanja stražarske službe, kao i broj radnih sati na straži, pitanje isplate toplog obroka za tu kategoriju osoba, brojni infrastrukturni problemi, problem s određivanjem vojno-evidencijske specijalnosti (VES).

Jedna od velikih teškoća u ovoj brigadi je i to što Ministarstvo obrane BiH ne dostavlja na vrijeme akte o promaknućima djelatnih vojnih osoba, što u stvarnosti proizvodi velike probleme. Problemi su evidentni i s kriterijima za promaknuće jer rukovodne dužnosti još uvijek nisu vrednovane na pravi način.

Prisutan je problem popune vojnicima, kao i činjenica da su proračunska sredstva centralizirana, što otežava rad zapovjedništva u rješavanju aktualnih problema. Naime, zahtjevi za korištenje novčanih sredstava zapovjedništva brigade sporo se dostavljaju nadležnima, jer je u samoj komunikaciji taj "lanac" vrlo dugačak. Evidentni su problemi i s nabavom opreme za deminere, što u cjelini usporava proces protuminskih akcija.

U razgovoru je istaknuta potreba operativnijeg i bržeg rješavanja pitanja nabave potrebne opreme, rezervnih dijelova te unaprjeđivanja stanja u pogledu operativnosti transportnih sredstava u jedinicama.

U skladu s ubičajenom praksom prilikom posjeta vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik održao je odvojene sastanke s časnicima, dočasnicima i vojnicima, s kojima je razgovarao o uvjetima života i rada u obavljanju djelatne vojne službe, te drugim pitanjima koje su pripadnici Oružanih snaga BiH iznosili kao bitna.

Omeđu teškoćama u radu koje su istaknuli časnici izdvajaju se:

- pitanje izvođenja vojnih vježbi tijekom kojih je vojna osoba na određeni način kažnjena jer joj se u tom slučaju umanjuju financijska primanja;
- nepostojanje vremenskog ograničenja za broj i trajanje otkomandi;
- osigurnje osnovnih uvjeta za rad telekomunikacijskog sustava, nepostojanje strateškog planiranja u ovome području;
- problem kvarljivosti namirnica, s posebnim naglaskom na konzerve sumnjiva mirisa i kvalitete.

Dočasnici su među najznačajnije probleme izdvojili:

- niski platni koeficijenti dočasnika;
- pitanje priznavanja dočasničkih tečajeva apsolviranih prije tzv. vraćanja u početnu kategoriju;
- pitanje troškova liječenja odnosno zdravstvene zaštite u slučaju ozljede zadobivene na terenu.

Naposljetku, vojnici su istaknuli pitanja organiziranja tečajeva jezika za vojnike, obvezu čuvanja straže i nepostojanje finansijskih prinadležnosti za to.

Vojni povjerenik je 19. 9. 2014. bio u najavljenom posjetu skladištu MiMES-a "Krčmarice" Oružanih snaga BiH, o čemu je detaljniji pregled dan u naslovu pod 2.1.5.

3.4. Najavljeni posjet 3. pješačkoj pukovnji (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik bio je 19. 9. 2014. u najavljenom posjetu 3. pješačkoj pukovnji (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH.

Vojni povjerenik se tom prilikom susreo s vodstvom i pripadnicima 3. pješačke pukovnije (Republika Srpska). Zapovjednik ove pukovnije održao je kratko izlaganje u kojem su iznesene planirane i realizirane aktivnosti pripadnika 3. pješačke pukovnije (Republika Srpska), kao i problemi i teškoće koji utječu na njen rad.

Za vrijeme posjeta vojnog povjerenika ovoj lokaciji bili su i predstavnici Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH, koje je predvodio general-bojnik Dragan Vuković, brigadni general Radevan Ilić, zapovjednik 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, predstavnici Glavnog inspektorata i predstavnici Odjela za sigurnosnu suradnju Misije OEES-a u BiH, koje je predvodio bojnik (u mirovini) John Martin.

Po okončanju najavljenog posjeta 3. pješačkoj pukovnji (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik iznio je sljedeća zapažanja:

- planirane aktivnosti Pukovnije u 2014. godini realizirane su i pored niza teškoća s kojima se ona susretala (npr. obilježavanje Dana VRS-a i Dana Pukovnije, obilježavanje Vidovdana - krsne slave VRS i Pukovnije),
- Pukovnja ima odličnu suradnju s institucijama Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, s vjerskom službom u Oružanim snagama BiH, sa Srpskom pravoslavnom crkvom i lokalnim zajednicama,
- suradnja s nevladinim organizacijama i udrugama je kontinuirana i uspješna (Boračka organizacija RS, Udruženje poginulih boraca VRS i ostalim),
- Pukovnja je sudjelovala u mnogim humanitarnim aktivnostima i kulturnim događajima (muzej Pukovnije i klub je posjetilo više od 30 izaslanstava, od toga šest inozemnih, te više od 2.500 osoba).

Evidentirani problemi prilikom posjeta 3. pješačkoj pukovnji (Republika Srpska) dostavljeni su u Informaciji vojnog povjerenika Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, a podjednako se odnose i na preostale dvije pukovnije Oružanih snaga BiH.

3.5. Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH, Travnik

Najavljeni posjet Zapovjedništvu za obuku i doktrinu Oružanih snaga BiH u Travniku realiziran je 9. 10. 2014.

Na osnovi obavijesnog kratkog izlaganja zapovjednika ZoiD-a, obilaska kruga vojarne "Travnik" i prostorija u kojima borave i rade pripadnici Oružanih snaga BiH, te zasebnih sastanaka i razgovora s dočasniciima, časnicima i kadetima na temeljnoj obuci za časnike koji su primljeni na osnovi natječaja za prijam civilnih osoba s VSS-om u Oružane snage BiH, vojni povjerenik smatra kako se utvrđene teškoće mogu podijeliti u sljedeće skupine:

1. uvjeti boravka i rada u vojarni "Travnik",
2. oprema za rad i organiziranje obuka za pripadnike Oružanih snaga BiH,
3. stanje ljudskih prava i temeljnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH.

Opći je zaključak da je ZOiD izuzetno dobro organiziran dio Oružanih snaga BiH i da su rezultati koje postižu organiziranjem i realizacijom velikoga broja obuka i programa usavršavanja pripadnika Oružanih snaga BiH na iznimnoj razini.

Također su na zadovoljavajućoj razini popunjenost same jedinice i zastupljenost žena, pri čemu nisu zabilježena uznemiravanja pripadnika Oružanih snaga BiH po bilo kojoj osnovi. Zapažena je dobra međusobna koordinacija i komunikacija pripadnika Oružanih snaga BiH u ZOiD-u i vojni povjerenik cijeni da je takav odnos zapravo i glavni preduvjet za njegov dobar rad.

Svakako treba izdvojiti i značaj novoformirane privremene sekcije za obuku iz skladištenja naoružanja i MiMES-a, koja će dati značajan doprinos sigurnosti u pogledu nadzora nad streljivom. Sekcija zasad nema voditelja, a predviđeno je da na njenom čelu bude pukovnik.

Kao i u ostalim vojarnama koje je obišao vojni povjerenik, i u vojarni "Travnik" više su nego evidentni određeni nedostaci koji u znatnoj mjeri remete redovito obavljanje poslova i radnih zadataka pripadnika Oružanih snaga BiH. Među njima mogu se izdvojiti sljedeći:

- nedostaju osnovna sredstva za održavanje prostorija i kruga vojarne,
- potrebno je izmjestiti željezni otpad iz kruga vojarne,
- prostorije za rad i boravak pripadnika Oružanih snaga BiH su neuvjetne,
- zapovjedništvo traži rješavanje pitanja kantine,
- nedostaju osnovni rekviziti i oprema za rad i organiziranje obuka za pripadnike Oružanih snaga BiH¹⁴.

3.6. Najavljeni posjet 4. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH

Vojni povjerenik bio je 10. i 11. 12. 2014. u najavljenom posjetu Zapovjedništvu i jedinicama 4. pješačke brigade Oružanih snaga BiH smještenim u Čapljini, Livaču i Bileći.

Najavljeni posjet obavljen je u suradnji s predstavnicima Odjela za sigurnosnu suradnju Misije OEES-a u BiH.

¹⁴ Ilustracije radi, ZOiD nema niti jednu loptu u svome vlasništvu, pa je suvišno govoriti o ostalim rekvizitima.

Na osnovi obavijesnog kratkog izlaganja zapovjednika 4. pbr., obilaska zapovjedništava i jedinica 4. pbr. u Livaču, Čapljini i Bileći, razgovora s vojnicima, dočasniciima i časnicima, vojni povjerenik u nastavku daje svoja zapažanja koja su mogu podijeliti na:

1. posjet 8. rotaciji (1. rotaciji) za sudjelovanje u Misiji post ISAF (Odlučan odgovor) u Afganistanu u Livaču,
2. posjet Zapovjedništvu 4. pbr. u Čapljini
3. posjet 2. bojni 4. pbr. u Bileći.

Prije obrade izdvojenih područja valja naglasiti da vojni povjerenik cijeni da je segment poštivanja temeljnih ljudskih prava i sloboda u ovoj brigadi na dobroj razini.

Međusobna dobra koordinacija i komunikacija pripadnika Oružanih snaga BiH u ovoj brigadi, među ostalim, rezultat je uloženi napora zapovjednika i njegovih suradnika u to da poslovi i radni zadaci budu obavljani u duhu dobre vojničke prakse, poštivajući prava i obveze svakog pojedinca.

U nastavku dajemo pregled obilaska zapovjedništava i jedinica te zapažanja vojnog povjerenika koja su rezultat osobnog uvida u stanje.

3.6.1. Posjet 8. rotaciji za sudjelovanje u Misiji post ISAF u Afganistanu, Livač *(posjet 1. rotaciji za sudjelovanje u Misiji post ISAF (Odlučan odgovor) u Afganistanu u Livaču)*

Tijekom posjeta 1. rotaciji za sudjelovanje u Misiji post ISAF u Afganistanu u Livaču vojni povjerenik istaknuo je kako je za vrijeme obilaska 4. rotacije Oružanih snaga BiH u operaciji potpore miru ISAF u Islamskoj Republici Afganistan 2012. godine kao najizraženije probleme registrirao:

- a) teškoće s prohodnošću sustava komunikacije između osoba koje su poslani u misiju s odgovornim osobama u Zajedničkom stožeru i zapovjedništvima Oružanih snaga BiH, te s njihovim obiteljima u Bosni i Hercegovini;
- b) evidentirane su teškoće s opremom i uniformama koje se po kvaliteti uvelikoj mjeri razlikuju od opreme i uniformi pripadnika danskog kontingenta, u čijem je sastavu bila 4. rotacija. Osim loše kvalitete, oprema i uniforma nije prilagođena klimatskim uvjetima u Afganistanu. U vezi s ovim problemom, vojni povjerenik zatražio je od Ministarstva obrane BiH da prilikom nabave opreme i uniformi vodi računa o kvaliteti i klimatskim uvjetima u koje se šalju pripadnici Oružanih snaga BiH, pri čemu se potrebni podaci o specifikaciji potrebne opreme u pogledu kvalitete i optimalnih referencija za klimatsko područje Afganistana mogu dobiti i od Misije NATO-a;
- c) poseban problem koji se javio u zadnje vrijeme jest to što Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH nisu uspostavili jasno utvrđene procedure o repatrijaciji djelatnih vojnih osoba koje se nalaze u misijama potpore miru izvan Bosne i Hercegovine u slučaju ozljede ili nesreće, čemu se svakako mora posvetiti dužna pažnja, a na čemu će inzistirati i vojni povjerenik.

Posebno je važan podatak da u 1. rotaciji sudjeluje pet pripadnika Oružanih snaga BiH, što je dosad najveći broj žena u jednoj rotaciji, te vojni povjerenik cijeni da je ovim postupkom 4. pbr. dala izuzetan doprinos po pitanju ravnopravnosti žena i značaja njihove uloge u Oružanim snagama BiH.

3.6.2. Posjet Zapovjedništvu 4. pješačke brigade u Čapljini

Iz kratkog izlaganja zapovjednika 4. pbr. generala Kolende može se izdvojiti da je brigada razmještena na pet lokacija, da su žene u ovoj brigadi zastupljene s 5,03% i da brigada osigurava 19 lokacija, od koji je 11 proglašeno neperspektivnima, što u velikoj mjeri otežava obavljanje redovnih poslova i radnih zadataka.

Pripadnici 4 pbr. dali su poseban doprinos u pomoći civilnom stanovništvu u vrijeme poplava koje su zadesile Bosnu i Hercegovinu. Njihov nesebičan angažman svakako je zapažen među stanovništvom, što je parlamentarni vojni povjerenik posebno pohvalio.

Istodobno ova brigada vrlo uspješno sudjeluje u mirovnim misijama, što ide u prilog ocjeni da je riječ o dobro uređenoj i organiziranoj brigadi.

U pogledu teškoća uočenih za vrijeme obilaska vojarne i razgovora s djelatnim vojnim osobama, vojni povjerenik posebno želi skrenuti pozornost i izraziti zabrinutost za sljedeće:

- a) i ove godine su evidentni problemi u vezi s grijanjem prostorija u kojima borave i rade pripadnici Oružanih snaga BiH. Naime, iako je sezona grijanja počela 15. 11. 2014., Ministarstvo obrane BiH još uvijek nije nabavilo drva za ogrjev, pravdajući to kompliciranim sustavom javnih nabava. Ipak, vojni povjerenik cijeni da je u ovom slučaju najveći problem neodgovarajuće planiranje nabave energenata i vrlo je izražena činjenica da se ni ove godine nije pristupilo rješavanju ovog pitanja s potrebnom odgovornošću, pa se shodno navedenome drvo za ogrjev može očekivati za oko dva mjeseca u vojarnama. Usporedo s problemom drva za ogrjev, problem usložnjava i činjenica da su u deficitu i ostali energenti kao što su mazut, ugljen i plin;
- b) uočen je nedostatak određenih artikala i osnovnih prehrambenih proizvoda, čemu je uzrok s jedne strane kašnjenje narudžbenica, a s druge neodgovarajuće planiranje količine i dinamika nabave određenih artikala, što u konačnici trpe djelatne osobe koje su najmanje krive za ove propuste. Vojni povjerenik već je skretao pozornost na ovu pojavu, ali i dalje pitanje distribucije potrebnih prehrambenih artikala nije dovedeno na zadovoljavajuću mjeru;
- c) posebno zabrinjava operativnost motornih vozila koja su u uporabi, pri čemu je njihova ispravnost više nego upitna, čime se ugrožavaju životi pripadnika Oružanih snaga BiH koji su primorani koristiti ova vozila. Sa stupnjem hitnosti mora se pristupiti nabavi rezervnih dijelova i guma, kako bi se barem djelomično ublažila opasnost rukovanja njima.

3.6.3. Posjet Zapovjedništvu 2. bojni 4. pješačke brigade u Bileći

Tijekom kratkog izlaganja zapovjednika lokacije istaknuto je da popunjenost jedinice iznosi oko 82%, pri čemu je postotak žena 3,62%.

Posebno je naglašen problem, a koji je vojni povjerenik registrirao u svim jedinicama, usklađivanje osobnog VES-a s formacijskim.

Posebno treba naglasiti pomoć ove jedinice ugroženom stanovništvu za vrijeme poplava, te su za svoj nesebičan rad dobili i priznanje grada Bijeljine.

Nakon posjeta 2. bojni 4. pješačke brigade, obilaska vojarne i razgovora s pripadnicima Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik iznosi sljedeća zapažanja:

- a) i u ovoj jedinici evidentan je nedostatak drva za ogrjev, energenata i nekih od osnovnih prehrambenih artikala;
- b) dosadašnja ulaganja u vojarnu bila su minimalna, iako se radi o perspektivnoj lokaciji i vojarni koja je utemeljena 1885. godine;
- c) posebno zabrinjava veliki problem s vodoopskrbom lokacije, a rješavanje tog problema ne zahtijeva znatnija financijska sredstva. Zasad se objekti u vojarni opskrbljuju vodom dopremanom cisternama iz Bileće, pri čemu im je lokalna zajednica izašla u susret mogućnošću da ne naplaćuje vodu.

Na sastanku s vojnicima i dočasnici vojnom povjereniku skrenuta je pozornost na:

- a) opterećenost ljudstva na osiguravanju lokacije, što za sobom povlači i pitanje novčanih primanja za vrijeme obavljanja stražarske službe, broja radnih sati na straži i dnevnica;
- b) probleme s određivanjem temeljnog i dopunskog VES-a u vezi s primjenom Pravilnika o upravljanju profesionalnim razvojem;
- c) vrednovanje tečajeva i specijalističkih obuka koji su organizirani u vojsci RS-a, te njihova itovrijednost naspram tečajeva koji su organizirani u vojsci FBiH;
- d) nedostatak svinjskog programa u ishrani, iako postoji veoma izražena potreba za njim.

3.7. Nenajavljeni posjet 3. bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, Orašje

Dana 22. 12. 2014. vojni povjerenik bio je u nenajavljenom posjetu 3. bojni 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH, koja je smještena u Orašju.

Vojnog povjerenika tom je prilikom primio zapovjednik pukovnik Mato Zrimić.

Razlog nenajavljenog posjeta bio je uvid u stvarno stanje u pogledu uvjeta boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH, s obzirom na činjenicu da je lokacija za vrijeme elementarne nepogode - poplave u Bosni i Hercegovini - bila potpuno poplavljena i imala 100%-tni stupanj oštećenja objekata namijenjenih za boravak i rad djelatnih vojnih osoba.

Ukupna šteta na lokaciji procijenjena je na 194.150 KM.

Prije nego što iznese zapažanja o zatečenom stanju, vojni povjerenik želi posebno istaknuti doprinos pripadnika 3. bojne 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH u pomoći stradalom stanovništvu pogođenom poplavama u Bosni i Hercegovini. Koliki je značaj njihova nesebičnog angažmana govori i činjenica da su gotovo dva mjeseca bili u 24-satnom angažmanu na terenu, a u isto vrijeme su njihova imovina i obitelji bile pogođene poplavama. Ovakav čin ne samo pripadnika 3. bojne 6. pbr. nego i ostalih zapovjedništava i jedinica Oružanih snaga BiH smještenih u poplavljenim zonama vrijedan je svakog divljenja i pažnje.

Međutim, unatoč nesebičnom zalaganju, pa i riziku vlastitih života, Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH nisu pružili potrebnu pomoć onim pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su sudjelovali u spašavanju i pomaganju, a koji su i sami pretrpjeli štetu na pokretnoj i nepokretnoj imovini. U ovom slučaju izostala je briga, pa i međusobna solidarnost s pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su potvrdili značaj i ulogu Oružanih snaga BiH u društvu, dali nemjerljiv doprinos pozitivnoj slici o Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, dok su s druge strane i sami pogođeni poplavama te prepušteni sami sebi da se nose s posljedicama ove katastrofe.

Nakon obilaska lokacije vojarne "Sinovi Posavine" i razgovora s pripadnicima Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik utvrdio je sljedeće:

- veći dio lokacije vraćen je u prvobitno stanje, i to najviše zahvaljujući osobnom angažmanu pripadnika 3. bojne 6. pješачke brigade koji su sami obavili građevinske i druge potrebne radove, što uključuje i dovođenje svih instalacija na lokaciji u ispravno stanje;
- za okončanje radova potrebno je nabaviti građevni i izolacijski materijal u iznosu od približno 47.000 KM. Iako je ministar obrane BiH donio odluku o nabavi robe za ovu lokaciju broj: 11-03-26-3573-1/14 od 14. 11. 2014., do dana posjeta ona nije realizirana, pri čemu su za njenu realizaciju odgovorni pomoćnik ministra za nabavu i logistiku, pomoćnik ministra za financije i proračun i načelnik Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH;
- na lokaciji nema plina, što je izravni propust Ministarstva obrane BiH pri planiranju i pravovremenom provođenju javnih nabava. U objektima nema grijanja i prostorije više slične velikoj hladnjači nego mjestu za boravak i cjelodnevni, pa i noćni rad pripadnika Oružanih snaga BiH, u što se i vojni povjerenik sam uvjerio. Međutim, ukoliko se pitanje nabave plina i riješi, to neće biti dovoljno što se tiče grijanja lokacije sve dok se ne okončaju izolacijski radovi, za što se potražuje oko 47.000 KM, odnosno dok se ne realizira spomenuta odluka jer se, prema sadašnjem stanju, u objektima ne može uključiti grijanje;
- zahvaljujući razumijevanju zapovjednika lokacije i njegovu nastojanju da svoje ljude ne izlaže krajnje nečovječnim uvjetima rada u hladnim prostorijama, oni su privremeno razmješteni u manje kontejnere u kojima je moguće uključiti grijalice, pa je u njima donekle i toplije. Međutim, to je samo privremeno rješenje i ne može se smatrati da može trajati u nedogled, jer su to mali i neuvjetni prostori;
- za vrijeme poplava svi pripadnici Oružanih snaga BiH 3. bojne 6. pješачke brigade bili su angažirani a pružanju pomoći stanovništvu, a straža i čuvanje vojarne organizirano čamcima, dok je zapovjedništvo bio izmješteno na drugu lokaciju;
- pripadnici Oružanih snaga BiH koji su sudjelovali u pomoći nisu imali prikladnu opremu za djelovanje u uvjetima poplava, odgovarajuće čamce za kretanje na izuzetno opasnom terenu, čime su zapravo riskirali vlastite živote. Naime, na lokaciji je ranije tražena potrebna oprema za ovakvu vrstu djelovanja, s obzirom na teren na kojem se vojarna nalazi. Međutim ni danas, nakon što su se zahtjevi pokazali više nego opravdanima, Ministarstvo obrane BiH nije pristupilo rješavanju ovog problema niti izradi planova nabave potrebne opreme. Gumeni čamci bez reflektora pokazali su se neprikladima u ovakvim situacijama;
- za vrijeme poplava 14 motornih vozila bilo je poplavljeno, što je dodatno otežalo probleme koje ova lokacija ima s motornim vozilima, a što se ogleda u činjenici da nemaju nijedno registrirano vozilo niti potrebne rezervne dijelove za održavanje vozila (gume, akumulatori i sl). Za razlog neregistriranja vozila navodi se nepostojanje ugovora s firmom za obavljanje tehničkog pregleda, što je opet odgovornost Ministarstva obrane BiH;
- posebno zabrinjava činjenica da je na lokaciji smješteno skladište streljiva koje je bilo poplavljeno. Posebno povjerenstvo obavilo je pregled streljiva, izdvojilo ispravno - stabilno od nestabilnog streljiva, međutim do danas nije riješeno pitanje odvoženja i delaboracije tog streljiva. Ministarstvo obrane BiH i Oružane snage BiH trebaju posvetiti dužnu pažnju izmiještanju streljiva označenog kao nestabilno s lokacije;
- na kraju, za poseban problem ove lokacije istaknuta je popuna ljudstvom, koja nije u predviđenom broju za ovu lokaciju.

4. PROCJENA STANJA LJUDSKIH PRAVA I PREPORUKE PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH ZA OTKLANJANJE UOČENIH NEDOSTATAKA

Na temelju činjenica iznesenih u ovome izvješću, a koje su rezultat sveobuhvatnih analiza u radu na predmetima, u nastavku donosimo zapažanja i preporuke vojnog povjerenika koje trebaju biti osnova Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH za otklanjanje nedostataka i problema izdvojenih u 2014. godini.

Dakle, osim preporuka danih u poglavljima 2. i 3. ovoga izvješća¹⁵, u kojima su obrađena predmetna područja, vojni povjerenik u ovom poglavlju iznosi svoja opća zapažanja o stanju ljudskih prava i temeljnih sloboda u Oružanim snagama BiH, te svoje preporuke za postupanje Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH.

Procjena stanja ljudskih prava i temeljnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH obavljena je na temelju posjeta vojarnama i jedinicama, te odvojenih sastanaka i razgovora s vojnicima, dočasniciima i časnicima. Na osnovi navedenog, osim pojedinačnih pojava, može se konstatirati da je stanje ljudskih prava općenito na zadovoljavajućoj razini te da se poštuju prava zajamčena Ustavom BiH i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Uočeni propusti su pojedinačni i nisu odraz sustavnog djelovanja Ministarstva obrane BiH spram pojedinaca u Oružanim snagama BiH kojima su prava povrijeđena.

Među najvažnije teškoće u radu djelatnih vojnih osoba mogu se izdvojiti sljedeće:

1. proces promaknuća još uvijek izaziva najviše negodovanja među pripadnicima Oružanih snaga BiH, pri čemu su i dalje izraženi netransparentnost i izmjene uvjeta za pojedina formacijska mjesta pod sumnjivim okolnostima, što i dalje baca sumnju na punu pravilnost samoga procesa;
2. primjena Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom djelatnih vojnih osoba u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama BiH nije dala zadovoljavajuće rezultate, jer je i dalje prisutna pojava promicanja osoba koje, shodno tome pravilniku, nisu najbolje rangirane, što će u idućem razdoblju biti predmetom posebne istrage vojnog povjerenika;
3. posebno je izražena opterećenost ljudstva na osiguravanju lokacije, a što za sobom povlači i pitanje novčanih primanja za vrijeme obavljanja stražarske službe, broja radnih sati na straži i dnevnicama;
4. sporne su različite naknade za smještaj vojnika, dočasnika i časnika, čime se oni dovode u neravnopravan položaj jer svi imaju jednaku potrebu za iznajmljivanjem smještaja po istoj tržišnoj cijeni;
5. niski koeficijenti za obračun plaća u kategoriji dočasnika i izražen nesrazmjer između koeficijenta za najviši čin u kategoriji dočasnika i najniži čin u kategoriji časnika;

¹⁵ Pravno djelovanje vojnog povjerenika izražava se i kroz: **odluke** koje se pozivaju na ranije izdane preporuke, **zaključke**, **pravnu pomoć**, **stavova**, **konstatacije**. Također, akti koje vojni povjerenik donosi pod nazivom **obavijesti** o uočenim propustima i **obavijesti** o postupanju u predmetu oslanjaju se na već donesene preporuke. Vojni povjerenik povodom određenih pojava i povreda Zakona izdaje **stavove** u kojima se daje mogućnost počinitelju neke povrede zakonskog ili podzakonskog akta da u određenom roku ukloni tu povredu i njene posljedice.

6. realizacijom projekta primanja civilnih osoba s VSS-om na temeljnu obuku za časnike te njihovo postavljenje u početne činove časnika u određenoj je mjeri nanesena šteta sposobnim i obučanim dočasniciima. Ovaj projekt bit će realiziran i u idućem razdoblju i njegova opravdanost nije upitna, **ali vojni povjerenik smatra, što je u više navrata i naglašavao Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH, kako se i određenom broju sposobnih dočasnika treba dati šansa za napredovanje i razvoj karijere, posebno stoga što je znatan broj dočasnika stekao VSS;**
 7. posebno pitanje je osiguranje vojnih osoba u slučaju nezgode ili nesreće na radu, a u skladu s time i pitanje ostvarivanja zdravstvene zaštite u takvim slučajevima. Dodatno se ističe i problem ozljede zbog koje je djelatna vojna osoba nesposobna za obavljanje poslova svojeg formacijskog mjesta. U tom slučaju postoji veliki nesrazmjer između civilnih komisija koje dodjeljuju stupanj invaliditeta i određuju raspoređivanje osobe s određenim stupnjem invalidnosti na poslove manjeg stupnja složenosti. S druge strane, unutar sustava Oružanih snaga BiH nema upražnjenog takvog formacijskog mjesta te posljedice snosi ozlijeđena invalidna djelatna vojna osoba koja je zadobila ozljedu na radu. Ovo pitanje vojni povjerenik smatra žurnim i ono treba biti predmetom ozbiljnog razmatranja i rješavanja nadležnih u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH.
- Evidentiraju se sve izraženiji problemi u pogledu uređenja lokacija i popravaka infrastrukture, s posebnim naglaskom na uređenje skladišta za MiMES, što ima veliki utjecaj na sigurnost građana na područjima na kojima se ona nalaze.

Shodno navedenome, vojni povjerenik, na temelju utvrđenog stanja tijekom provođenja postupaka, na osnovi posjeta vojarnama i jedinicama te na osnovi drugih saznanja i činjenica, Ministarstvu obrane BiH i Zajedničkom stožeru Oružanih snaga BiH izdao je sljedeće

PREPORUKE

1. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju uložiti napore u sagledavanje i analizu pitanja obavljanja straže, naknada za prijevoz tijekom straže i službenih putovanja koja traju jedan dan, naknada za stvarni posao koji se obavlja, a ne samo prema formacijama, te posebice jednim sustavnim pristupom pokušati popraviti status dočasnika koji su nepravedno zapostavljeni.
2. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju s pažnjom dobrog domaćina pristupiti rješavanju pitanja odvoženja željeznog otpada (furde) iz kruga vojarnе "Travnik".
3. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju nabaviti potrebne rekvizite za obuku u ZOiD-u, cijeneći činjenicu da su to sredstva za rad instruktora, da kvaliteta obuke ovisi o tim rekvizitima, a posebno činjenicu da to ne zahtijeva znatnija financijska ulaganja za jednog proračunskog korisnika kakvo je Ministarstvo obrane BiH.
4. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju uložiti određena sredstva u uređenje lokacija i popravak infrastrukture, s posebnim naglaskom na uređenje prostorija u kojima borave pripadnici Oružanih snaga BiH, što ima veliki utjecaj na zdravlje, temeljna ljudska prava i borbenu spremnost pripadnika Oružanih snaga BiH. Prostorije straže na lokacijama su u izuzetno lošem stanju, ima vlage, nedostaje toplinska izolacija i oprema je zastarjela. Sve to

zahtijeva dužnu pažnju Ministarstva obrane BiH u cilju zaustavljanja daljnjeg propadanja lokacija, a posebno za sprječavanje narušavanja zdravlja osoba koje borave u ovako neuvjetnim prostorijama.

5. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH obvezni su bez odgode pristupiti realizaciji Odluke o nabavi robe za lokaciju vojarne "Sinovi Posavine" u Orašju, broj: 11-03-26-3573-1/14 od 14. 11. 2014.
6. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju uložiti maksimum kako bi se problem nabave energenata za 2014. riješio u dogledno vrijeme, te poduzeti pravovremene aktivnosti u cilju realizacije nabave energenata i njihove distribucije u vojarne i lokacije do početka grijne sezone 2015.¹⁶
7. U planove nabave opreme za potrebe Oružanih snaga BiH kao bitnu stavku treba uvrstiti i nabavu potrebne opreme za djelovanje u slučaju poplava i požara, kao što je nabava spasilačkih prsluka i ogđovarajućih čamaca s potrebnom opremom, te nabava opreme za gašenje požara.
8. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju hitno pristupiti odvoženju nestabilnog streljiva s lokacije vojarne "Sinovi Posavine", kao i ostalih lokacija, cijeneći sigurnosni rizik kojemu su izloženi pripadnici Oružanih snaga BiH koji borave i rade na ovoj lokaciji.
9. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH trebaju izraditi plan rješavanja pitanja motornih vozila u Oružanim snagama BiH u obliku sanacije, popravka ili otpisa, već prema stanju vozila. Naime, opće stanje operativnosti motornih vozila ugrožava živote i zdravlje i pripadnika Oružanih snaga BiH i ostalih sudionika u prometu, te izaziva svakodnevno kršenje Zakona o prometu. S druge strane, neupotrebljiva vozila koja su odložena u krugu vojarni stvaraju sliku otpada na tim lokacijama, koja ne ide u prilog ni Ministarstvu obrane BiH niti cjelokupnim Oružanim snagama BiH. Navedeno se ne odnosi samo na lokaciju vojarne "Sinovi Posavine", već podjednako na sve lokacije na kojima je ovaj problem više nego izražen.

¹⁶ Do kraja prosinca 2014. Ministarstvo obrane BiH nije okončalo postupak javne nabave ogrjevnog drva, plina i mazuta, pa vojne osobe borave i rade u izuzetno hladnim prostorijama, u što se vojni povjerenik i sam uvjerio.

5 SURADNJA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BIH S DRUGIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti na zakonom i podzakonskim aktima propisan način, vojni povjerenik surađivao je s:

- 1) Ministarstvom obrane BiH,
- 2) Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH,
- 3) Glavnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH,
- 4) Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH.

Značajnu podršku u radu vojnog povjerenika pružili su: Zajednički kolegij obaju domova Parlamentarne skupštine BiH, Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH i Tajništvo Parlamentarne skupštine BiH.

U izvještajnom razdoblju vojni povjerenik imao je uspješnu suradnju s **Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH**, koja se ogledala u zajedničkom radu na pojedinim predmetima.

Vojni povjerenik također je surađivao s međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini, i to:

- 1) Centrom za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF),
- 2) Misijom OESS-a u BiH.

Centar za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) nastavlja pružati podršku radu institucije vojnog povjerenika, što se ogleda u angažiranju jednog pravника - stručnog suradnika, a predstavlja snažnu podršku u situaciji koju karakterizira nedovoljna kadrovska popunjenost Ureda.

Misija OESS-a u BiH sudjelovala je u nekoliko obavljenih posjeta vojnog povjerenika, a također je i financijski poduprla navedene aktivnosti. Predstavnik institucije vojnog povjerenika član je Koordinacijskog odbora Vijeća ministara BiH za provođenje OESS-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti.

Vojni povjerenik posebice ističe znatnu financijsku i organizacijsku pomoć Misije OESS-a u BiH, DCAF-a i Stožera NATO-a u Sarajevu u pripremi i realizaciji radionice o temi: *Izvešće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu - preporuke i njihova realizacija*, održane 15. i 16. 5. 2014. u Međugorju.

6. OSTALE AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BiH U 2014. GODINI

4.1. Radionica o temi: *Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu - preporuke i njihova realizacija*

Vojni povjerenik je, u suradnji sa Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH i uz potporu Misije OESS-a u BiH, Centra za demokratski nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) i Stožera NATO-a u Sarajevu, organizirao radionicu o temi: *Izvješće o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu - preporuke i njihova realizacija*, koja je održana 15. i 16. 5. 2014. u Međugorju.

Cilj organiziranja radionice bio je ukazati na činjenice i propuste evidentirane u radu vojnog povjerenika povodom pritužbi u 2013. godini, te utvrditi mjere za realizaciju preporuka sadržanih u Izvješću o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2013. godinu koje je usvojila Parlamentarna skupština BiH.

Također, jedan od bitnih ciljeva ove radionice bio je zajednički radeći s predstavnicima Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH razmijeniti mišljenja i osmisliti odgovarajuća rješenja u svrhu nadilaženja postojećih problema, kako se isti propusti ne bi ponavljali i u 2014. godini.

U sklopu radionice organizirani su paneli na kojima su razmatrane sljedeće teme:

1. Panel I. *Interni natječaji i zapovjedno-stožerni tečaj (ZST)*,
2. Panel II. *Uvjeti boravka u vojarnama Oružanih snaga BiH i problemi u TROM-u Doboju*,
3. Panel III. *Naknade koje nemaju karakter plaća uz osvrt na letački dodatak*,
4. Panel IV. *Redovito i prijevremeno promaknuće, privremeno raspoređivanje i postavljenje*,
5. Panel V. *Baze podataka s osvrtom na predloženo stanje u glavnoj evidenciji osoblja*.

Na radionici je pružina prilika svim sudionicima da se upoznaju s teškoćama i pojavama povreda ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, kao i mogućnostima njihovog otklanjanja.

Radionicu su svi sudionici ocijenili poučnom i korisnom, s odličnim odabirom tema i govornika, te izvanrednom prilikom za razmjenu mišljenja i prevladavanje teškoća s kojima se susreću pripadnici Oružanih snaga BiH u pogledu provedbe zakonskih i podzakonskih akta, a u vezi s tim i u pogledu zaštite njihovih ljudskih prava.

4.2. Ostale aktivnosti koje je Ured vojnog povjerenika realizirao u 2014. godini

S ciljem davanja potpune informacije o aktivnostima Ureda, u nastavku dajemo podatke o ostalim aktivnostima koje je Ured provodio u 2014. godini. Ovaj pregled sadrži podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetima vojarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH i ostalim aktivnostima poduzimanim s ciljem potpunog i nesmetanog funkcioniranja Ureda, s jedne strane, te primjene zakonskih ovlasti, s druge strane.

Dakle, osim rada povodom pritužbi, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, u 2014. godini realiziran je i cijeli niz drugih aktivnosti koje su rad Ureda učinile učinkovitijim i prepoznatljivijim.

U nastavku dajemo kronološki pregled realiziranih aktivnosti u 2014. godini.

4.2.1. Realizirane aktivnosti u siječnju

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom siječnja mogu se izdvojiti sljedeće:

- sastanak vojnog povjerenika s predstavnikom Misije OESS-a u BiH radi iskazivanja pune podrške Uredu vojnog povjerenika, kao i zacrtavanje konkretnih planiranih zajedničkih aktivnosti za realizaciju u 2014. godini;
- dana 24. 1. 2014. vojni povjerenik sudjelovao je na okruglom stolu o temi: *Prepoznavanje tekućih izazova u izvještavanju medija o pitanjima obrane*, održanom u organizaciji Centra za sigurnosne studije;
- dana 28. 1. 2014. vojni povjerenik primio je u radni posjet veleposlanika Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini Ivana Del Vechia, kao i vojnog atašea Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini pukovnika Božu Vukasovića.

4.2.2. Realizirane aktivnosti u veljači

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom veljače mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 4. 2. 2014. članovi Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik održali su radni sastanak s članovima vojno-diplomatskog zbora akreditiranim u Bosni i Hercegovini. Akreditirani predstavnici vojno-diplomatskog zbora iz 17 zemalja iskazali su interes za brojna pitanja iz nadležnosti ovoga povjerenstva i vojnog povjerenika;
- dana 20. 2. 2014. vojni povjerenik, zajedno s članom Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH Berizom Belkićem, sudjelovao je u radu konferencije posvećene godišnjoj analizi protuminskih akcija za 2013. u Operativnom zapovjedništvu Oružanih snaga BiH;
- dana 27. 2. 2014. sudjelovanje na Godišnjoj analizi o stanju osoblja za 2013., koju je organizirao Sektor za osoblje Ministarstva obrane BiH;
- dana 28. 2. 2014. predstavnici Ureda sudjelovali su na ročištu za glavnu raspravu na Sudu BiH, na zahtjev djelatne vojne osobe, u svojstvu promatrača. Riječ je o sporu koji je pred Sudom BiH pokrenuo pripadnik Oružanih snaga BiH tužbom zbog diskriminacije i nemogućnosti promaknuća.

4.2.3. Realizirane aktivnosti u ožujku

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom ožujka mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 3. 3. 2014. sudjelovanje na konferenciji o temi: *Stereotipi i ravnopravnost spolova u BiH*, u organizaciji Agencije za ravnopravnost spolova u BiH;
- dana 5. 3. 2014. vojni povjerenik primio je u posjet predsjednika Odbora za ljudska, manjinska prava i ravnopravnost spolova Narodne skupštine Republike Srbije i člana stalnog izaslanstva Narodne skupštine Republike Srbije u Parlamentarnoj skupštini Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) Mehu Omerovića;
- dana 6. 3. 2014. vojni povjerenik primio je u radni posjet predstavnice Institucije ombudsmana u BiH tijekom kojega je razgovarano o zajedničkom radu na dva predmeta pripadnika Oružanih snaga BiH složenog sadržaja i kompleksnih istražnih

radnji. Dogovoreni su pravci zajedničkog postupanja u predmetima u cilju zaštite temeljnih ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH;

- dana 7. 3. 2014., na zahtjev i poziv otpuštenih pripadnika Oružanih snaga BiH, vojni povjerenik sudjelovao je na sastanku koji su organizirali otpušteni vojnici s predstavnicima Ministarstva obrane BiH. Tom prilikom je vojni povjerenik ukratko izložio opseg i način svoga djelovanja tijekom provođenja internog natječaja, te naglasio obvezu poštivanja temeljnih ljudskih prava, u koje spada i pravo na korištenje pravnog lijeka;
- dana 14. 3. 2014. održan je sastanak vojnog povjerenika s voditeljem Misije OESS-a u BiH veleposlanikom Fletcherom M. Burtonom i zamjenikom ravnatelja Odjela za sigurnosnu suradnju Misije OESS-a u BiH Johnom Martinom;
- dana 18., 19. i 20. 3. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan 85. Rose-Roth seminaru, koji je održan u organizaciji Parlamentarne skupštine NATO-a i u suradnji s Parlamentarnom skupštinom BiH, s ciljem promicanja jačanja sigurnosti, političke i ekonomske stabilnosti i reformi u zemljama jugoistočne Europe na njihovom putu k europskim i euroatlantskim integracijama;
- dana 25. 3. 2014. vojni povjerenik razgovarao je s petočlanim timom NATO-a iz Bruxellesa, u cilju procjene stanja integriteta i aktivnosti na sprječavanju korupcije u obrambenom sektoru, te identificiranja jakih i slabih strana i predlaganja aktivnosti za unaprjeđenje stanja u ovome području.

4.2.4. Realizirane aktivnosti u travnju

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom travnja mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 1. 4. 2014. predstavnik Ureda vojnog povjerenika sudjelovao je na sastanku u Ministarstvu vanjskih poslova BiH u cilju pružanja informacija o radu Ureda u protekloj godini te stanju ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH, a ti podatci bit će sažeti u Informaciji o poštivanju Kodeksa o vojnopolitičkim aspektima sigurnosti, koju Ministarstvo dostavlja Misiji OESS-a;
- dana 8. 4. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan obilježavanju 9. godišnjice osnivanja 1. pješačke (gardijske) pukovnije Oružanih snaga BiH, održanoj u vojarni „Josip Karimović Grabo“ u Žepču;
- dana 14. 4. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan ispraćaju 8. rotacije Oružanih snaga BiH u operaciju potpore miru u Afganistanu, vojarna „Božan Šimović“ u Čapljini;
- dana 15. 4. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan ceremoniji svečanog obilježavanja 9. godišnjice 2. pješačke (rendžerske) pukovnije Oružanih snaga BiH, vojarna „Adil Bešić“ u Bihaću;
- dana 16. 4. 2014. obavljen je nenajavljeni posjet vojarni „Žarko Zgonjanin“ u Prijedoru, u kojoj je smještena 2. pješačka satnija 1. pješačke bojne 6. pješačke brigade Oružanih snaga BiH.

4.2.5. Realizirane aktivnosti u svibnju

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom svibnja mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 7. 5. 2014. Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH i vojni povjerenik održali su sastanak s novoimenovanim zapovjednikom Operativnog zapovjedništva EUFOR-a gen. Adrianom J. Bradshawom i zapovjednikom EUFOR-a u BiH general-bojnikom Dieterom Heideckerom;

- dana 15. i 16. 5. 2014. organizirana je i realizirana radionica u Međugorju.

4.2.6. Realizirane aktivnosti u lipnju

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom lipnja mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 25. 6. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan ceremoniji smjene zapovjednika u Stožeru NATO-a u Sarajevu između odlazećeg brigadnog generala Merlea D. Harta i dolazećeg brigadnog generala Christophera J. Pettya;
- dana 28. 6. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan ceremoniji obilježavanja krsne slave 3. pješačke pukovnije (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH u Višegradu.

4.2.7. Realizirane aktivnosti u srpnju

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom srpnja može se izdvojiti sljedeće:

- dana **3. 7. 2014.** održan regionalni radni sastanak zajedničkih povjerenstava za administrativne poslove posvećen financijskoj autonomiji.

4.2.8. Realizirane aktivnosti u rujnu

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom rujna mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 12. 9. 2014. izvedena je vojna vježba „Dinamični odgovor“ na Manjači, Banja Luka;
- dana 18. 9. 2014. posjet Zapovjedništvu potpore i Zapovjedništvu za upravljanje osobljem;
- dana 19. 9. 2014. posjet 6. pješačkoj brigadi Oružanih snaga BiH, skladištu MiMES-a Krčmarice i 3. pješačkoj pukovniji.

4.2.9. Realizirane aktivnosti u listopadu

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom listopada mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 9. 10. 2014. posjet ZOID-u, Travnik;
- dana 27., 28. i 29. 10. 2014. sudjelovanje na 6. međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmana za oružane snage u Ženevi, koja je tematski bila posvećena pitanju ugleda i statusa oružanih snaga u društvu, mogućnostima unaprjeđenja suradnje između oružanih snaga i institucije ombudsmana, kao i ulozi društvenih mreža i medija u predstavljanju stanja u oružanim snagama i praćenju aktivnosti vojnih ombudsmana.

Na konferenciji, čiji je domaćin bio Centar za nadzor oružanih snaga iz Ženeve (DCAF), vojni povjerenik obratio se sudionicima, naglašavajući primjere pozitivnih praksi u radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.

4.2.10. Realizirane aktivnosti u studenome

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom studenoga mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 7. 11. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan seminaru koji je, u organizaciji NATO-ovog Ravnateljstva za suradnju, integraciju i partnerstvo i Parlamentarne skupštine NATO-a (*GOPAC - building integrity*), održan u Beču. Vojni povjerenik obratio se sudionicima seminara i iznio primjere pozitivne prakse u svome radu kad je u pitanju izgradnja integriteta i odgovornosti u zaštiti ljudskih prava u sektoru obrane u BiH;
- dana 11.11. 2014. sastanak s predstavnicima Misije OEES-a u BiH;
- dana 12. 11. 2014. vojni povjerenik primio je izaslanstvo Povjerenstva za Saveznu vojsku Parlamenta Republike Austrije, koje je predvodio predsjedatelj tog povjerenstva Anton Gaal;
- dana 19. 11. 2014. sudjelovanje na okruglom stolu o temi: *Borba protiv rasne diskriminacije i netolerancije u Bosni i Hercegovini*, održanom u organizaciji Eurospke komisije protiv rasizma i netolerancije Vijeća Europe (ECRI) i Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH;
- dana 17. i 18. 11. 2014. sudjelovanje predstavnika Ureda, u svojstvu člana Koordinacijskog tima Vijeća ministara BiH za primjenu OEES-ovih/UN-ovih sigurnosnih obveza u BiH, na obuci koju je organizirala Misija OEES-a u BiH;
- dana 20. 11. 2014. sudjelovanje u radu 7. pregledne konferencije o poštivanju OEES-ovih/UN-ovih sigurnosnih obveza BiH, održanoj u organizaciji Misije OEES-a u BiH i UNDP-a.

4.2.11. Realizirane aktivnosti u prosincu

Od realiziranih aktivnosti u Uredu vojnog povjerenika tijekom prosinca mogu se izdvojiti sljedeće:

- dana 1. 12. 2014. vojni povjerenik bio je nazočan obilježavanju Dana Oružanih snaga BiH;
- dana 10. i 11. 12. 2014. posjet zapovjedništvima i jedinicama 4. pbr. - Livač, Čapljina i Bileća;
- dana 22. 12. 2014. nenajavljeni posjet 3. bojni 6. pbr. u Orašju;
- dana 26. 12. 2014. održan je ispraćaj 8. rotacije u Afganistan (4. pbr. - Čapljina).

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović